eertijds

3e jaargang Nr 2 - december 1971

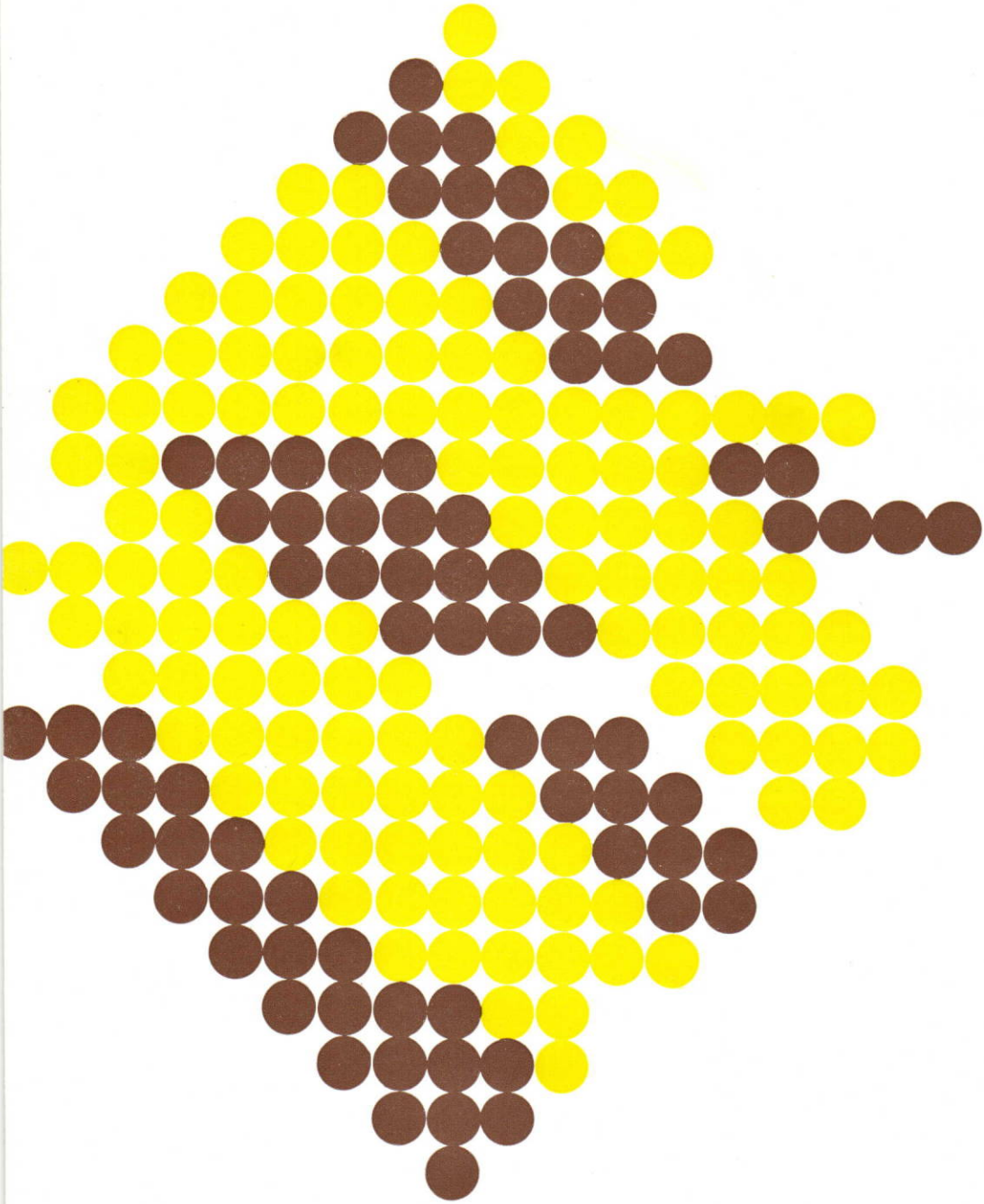

EERTIJDS

3e jaargang Nr 2 — december 1971

verschijnt tweemaal per jaar

een uitgave van de oud-leerlingenbond

van de oude en moderne humaniora,

Klein Seminarie, Roeselare

Inhoud: **blz.**

Een diamanten jubileum, de redactie 1

De vader van « Peegie », Willem Denys, al 60 jaar op triem door het leven, L. Spyckerelle . . . 3

Een uitzonderlijk koorconcert, A. Loose . . . 13

Terug, Louis Vandendriessche 15

De meester : eertijds en nu, Henri Brouw . . . 25

Het probleem van de internationale verhoudingen als uitnodiging tot een vernieuwde ethiek, P. Thoen . 27

Indiabrief, Winand Callewaert 40

Een grote familiebijeenkomst, W. Deckmyn . . . 47

Onze ontmoetingsdag, een succes, Erik Steen . . 48

Wij feliciteren 53

Wij delen U mee 54

Examenuitslagen van onze oud-leerlingen . . . 56

Familieberichten 73

Een diamanten jubileum

Ten huize van onze vriend Florent Laleman te Izegem hebben zij op 17 juni 1971 hun meer dan zestig jarige vriendschap bevestigd en hersmeed.

Begrijpelijk konden niet alle klasmakkers in leven aanwezig zijn. De leeftijd stelt soms grenzen die men niet straffeloos overschrijdt.

En toch zaten zij met zeven aan de feestdis aan. U ziet ze hier van links naar rechts op bovenstaande foto.

Florent Laleman, de gastheer, ere-apotheker, zoon van de IJzerstreek, held van de IJzer, christen en Vlaams, bij wie exacte wetenschappen en zakelijkheid glanzen in het licht van een onverwoestbaar idealisme.

Germain Denys, de sympathieke hoogstaande ere-notaris, jurist zonder juridisme, moedige verdediger, vol plichtsbesef, van de hogere waarden en edele tradities.

Amaat Vyncke, ere-leraar, held van den IJzer, de authentieke neef van Pater Amaat Vyncke, de beroemde zouaaf, blauwvoet, missionaris. Hij is er de « weersplete » van. De moedige ontdekkingsreiziger en reisorganisator. Hij bedevaarde naar alle Maria-oorden en kent de menu's van alle spijshuizen. Hij is Zedelgemnaar geboren en gebleven en zal in alle mogelijke archieven blijven zoeken tot hij vindt waar zijn voorvader koster Vyncke vandaan komt. Hij is vriend van Uilenspiegel en 't Manneke uit de Mane.

Karel Suyckers, de ere-pastoor, met schuilnaam Antoon Van Dycksoone, geboren te Vladslo niet ver van de wijk die men den « Dyck » noemt. Held van den IJzer, fijne kunstenaarsziel, beeldbouwer en kunstschilder naar het voorbeeld van J. English en C. Verschaeve, muzikant en gelegenheidsdichter van de klas.

Ghislain Denys, broer van Germain, de joviale, gulhartige, soepele ere-griffier, de gewezen vriend van vele brave delinquenten, humorist en secretaris « ad vitam » van heel de klas.

Jozef, wiens familienaam Matthys destijds in heel muzikaal Vlaanderen was bekend, ere-pastoor, die niet alleen de onversaagde aalmoezenier is van het O.L.Vr Hospitaal te Kortrijk, maar ook de hunne. Inrichter van confraterlijke uitstappen voor heel de klas.

En ten slotte gezeten in hun midden : Paul Van Biervliet, de ere-gemeentesecretaris, hart van goud, leerling van Omer Karel De Laey en Warden Oom, dichter van de Gitsberg en ommelanden, waarvan hij het landleven heeft bezongen.

Van harte wensen wij allen nog vele jaren toe van blij en gelukkig samenzijn.

De redactie

De vader van «Peegie», Willem Denys, al 60 jaar op triem door het leven

Willem, die vóór een paar maanden beloofd had een artikeltje te schrijven voor dit eindejaarsnummer, liet op een laatste verstek gaan en zond zijn katte.

Godvruchtige zielen die moeten instaan voor het samenstellen van « Eertijds » zijn mij komen vinden en waren van oordeel dat een uitgave met standing gelijk dit oud-leerlingenblad toch niet mocht verschijnen met een aantal blanco bladzijden. 'k Was subiet van hun gedacht.

Als ze mij dan zegden dat, aangezien er niets in stond « van » Willem er misschien iets kon komen « over » hem, geraakte ik hoe langer hoe meer van hun gedacht. Te meer dat Willem van geheel deze historie ook maar de eerste letter niet afweet en als hij dit nummer in handen zal krijgen van klare verschot vierkant op zijn... achterste zal vallen, als hij er nog niet op zit.

Het begon echter lelijk te verbruinen als mijne « eerweerdigaard » - om in de terminologie van Willem te blijven -, mij zeide. « Wij hebben gepeinsd - dit eeuwige « pluriel de majesté » dat er moeilijk uitkan bij sommige kerkbedienaars ! - dat gij dat best zoudt doen ». 'k Heb mij dan ook neergezet, of beter gezegd, stillekens voelen nerezinken door entwat onzichtbaars, dat probeerde mij omlege te krijgen. « Horkt, zei hij, we zijn in de Kersttijd, allicht Onnozele Kinderen en ge weet wat er juist vóórdien gebeurd is ». 'k Wist het natuurlijk, maar 'k en wist niet waar hij naartoe wilde met zijn vraag en 'k vroeg, ook onnozel weg « Wuk dadde ? » « Wel, zeide hij, 't was het moment dat ze Ons Here in doeken wikkelden en dat ze er mede vluchtten naar Egypte ». « En dan ? » vroeg ik « Luister, kreeg ik ten antwoord, doet gij Willem nu een keer een beetje uit de doeken. 'k Zal ik dan met al die « pampieren » vluchten naar den drukker. »

Der viel daar niet te praten met die man, en 'k vrees dat de jongens in het college met hem ook nooit het laatste woord hebben, zodat ik maar gezegd heb dat het goed was alleenlijk al om er van af te zijn.

Ge kunt altemets den trein missen en juist te laat komen met uw vragen, want hij en was nog maar de deur uit als ik mij afvroeg waarom hij dat juist aan mij gevraagd had in plaats van aan een van zijn klas of studiegenoten. Want 'k ben toch - gelukkig voor mij - een schof jonger dan hem. En al peinzen vond ik het volgende :

Het eerste, dat de redactie van « Eertijds » toch niet kan weten, is dat Willem en ik nog verre « kozijns » zijn. We moeten wij niet werekeren tot aan vader Adam, 't is veel dichter en 't is dan nog gebeurd langs één van de gloriën van het Klein Seminarie om. Ge kent allemaal pater Lievens, de beroemde boerenjongen uit Moorslede en klasgenoot van Berten Rodenbach, en zijn « vier moet branden ». Welnu, 't is langs dien tak om en van dat vier, dat wij alle twee ons vlammeke gekregen hebben. Ze zeggen het altemets « 't zou met ne pater gebeuren » (hoewel de pastoors voorzeker niet beter zijn) maar ge ziet dat het waar kan zijn. Ge moogt pater Lievens zelf nu niet gaan verdenken, hij en zit er niet rechtstreeks tussen. Het was de vader van pater Lievens die één en dezelfde

voorvader is in de familie van Willem en in die van mijn moeder zaliger. En als ge het niet gelooft moogt ge ne keer komen kijken, 'k zal mijne stamboom op tafel leggen en al die Thomas is of noemt zal gelovig worden. 'k Peins dat er ten andere nog veel andere familie kunnen zijn, want bij vader Lievens waren ze met achttien en bij pater Lievens zelf met dertien. Moeten mij dat familiefeesten geweest zijn ! Boereleute in de goeden zin !

Een tweede reden lag voorzeker in het feit dat omstandigheden meegebracht hadden dat ik Willem nader had leren kennen en dat wij, samen met enkele vrienden, nogal nauw samengewerkt hebben en dit nog doen bij de heruitgave van de Westvlaamse volksalmanak « Het Manneke uit de Mane ». Als ge ieder jaar veel leute wilt hebben voor letter geld, moet ge zulk een almanakske kopen, g'en zult het u niet beklagen. Ge zult het voortpakken tot aan het ende van uw dagen.

Willem, « Peegie » Denys stak op 3 september 1911 zijn hoofd op de wereld in de Ooststraat te Roeselare en asemde alzo vanaf zijne eerste kinderschreeuw de goede Roeselaarse lucht in. Dat is alleszins een geheel twad anders als die fameuze lucht van Leuven waarmede ze jarenlang vanop de predikstoel de milde gelovigen aanporden om te lammeren voor het onderhoud van de katholieke universiteit.

't Is jammer dat mijnhere Dumez in zijn cirk nooit die Roeselaarse lucht ontleed heeft, maar volgens mij moet er daar een mengsel in zitten van « commerce », werklust, geestigheid en zelfs halve deugnieterij, maar dan in de goeden zin, dat ge in de lucht van geen andere streken geware wordt.

De eigenschappen van de Roeselarenaars moeten toch van entwaar komen en het ware pretentie dat allemaal te steken op de Burgerschool, de Grauwe Zusters of het College.

Er waren al vier kinders vorengegaan in de familie Denys en er zouden er nog vier volgen. « In medio virtus ». Later heeft zijn bewaker van de Latijnse, die hij vanaf het begin met bijna kinderlijke liefde vereerd heeft, - 't was wederkerig, want Willem zat altijd in het midden van de studie om altijd onder zijn ogen of in zijn vizier te blijven - die spreuk met de hand op het hart als volgt vertaalt (want die man kende Latijn zulle !) : « de meest deugdzame, de beste van al de Denysens, was de middensten ». Willem heeft daar nooit aan getwijfeld en gaat daar trouwens nog altijd fier op.

In het eerste nummer van Eertijds (Juni 1969) heeft Willem enige van zijn collegeherinneringen uitgediept en opgebiecht.

Ter gelegenheid van zijn 60ste verjaardag wil « Eertijds » dan ook voor de liefhebbers van anekdoten enkele aanvullende « souvenirs » uit de doos halen van Willems collegetijd, herinneringen die hij uit bedeesdheid of vergetelheid niet neerpende in zijn artikel. Het is op haar manier de hulde van « Eertijds » aan een eerste en trouwe medewerker en het berek hoopt dat hij, met leute en plezier die hulde in ontvangst zal nemen.

Willem werd gewonnen en getogen uit een aloude Roeselaarse middenstandsfamilie, alom gekend en geëerd voor haar diep-christelijk geloof en haar Vlaamse overtuiging en die voor beide zaken vierkant uitkwam.

Drie broers en een zuster van Willem zijn naar het klooster gegaan en er gebleven : men kan dit in het jaar 1971 niet meer van iedereen zeggen. En uit het artikel van Willem hebt ge kunnen opmaken dat ook hij eerst dacht van broeder

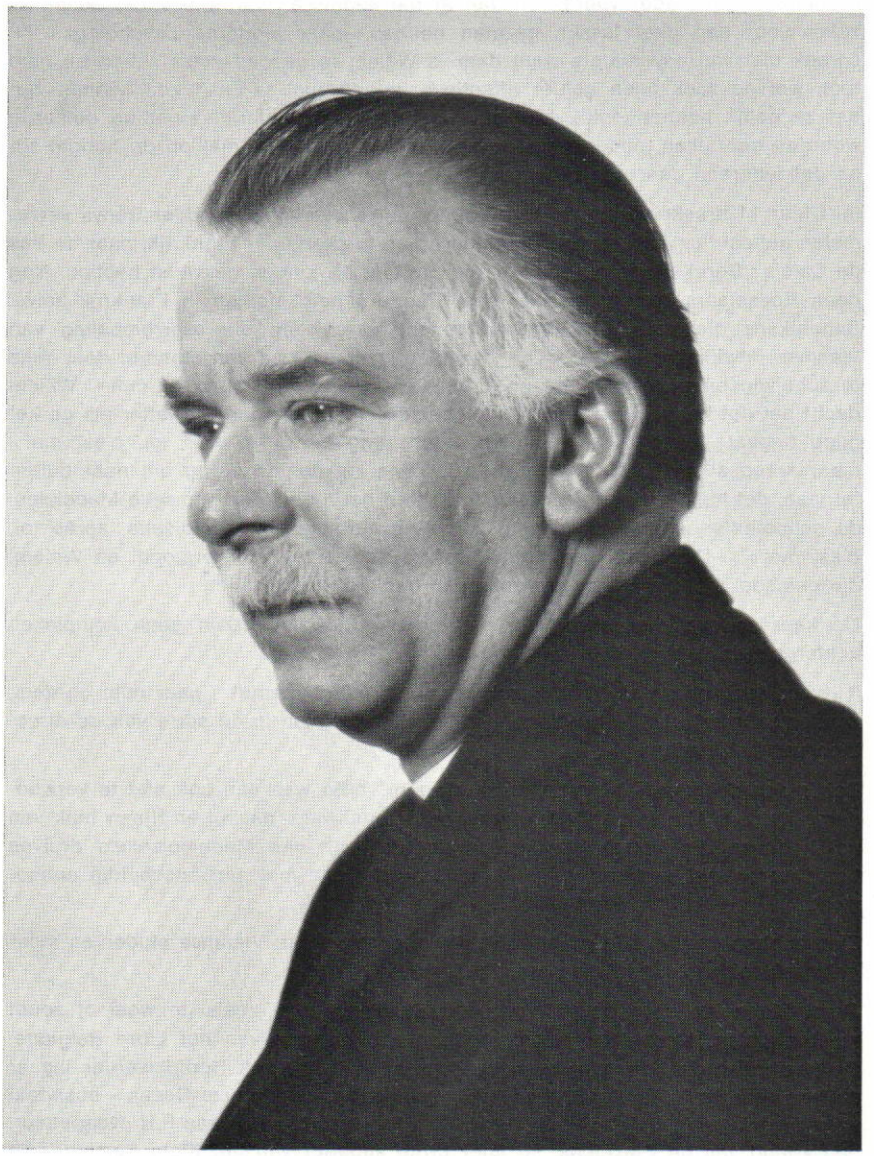

Willem Denys, een van de belangrijkste Westvlaamse humoristische volksvertellers.

te worden van de schrikkelijke - pardon christelijke - scholen om op het einde van zijn humaniora te peinzen op de Trappisten. Wij hebben in ons Belgiekske al een halve « Soeur Sourire » gehad, maar dat ging alleszins nen gehelen « Père Sourire » zijn. Uiteindelijk heeft hij dan het beste deel gekozen en der is niemand spijtig om geweest.

Waarom Willem vlaamsgezind was en is ? Dat is een vrage lijk een ander en dat mag gerust nen keer bepeinsd worden.

De familie, zijn vader vooral, en dan al die kennissen van zijn vader zullen er zeker voor een deel tussen gezeten hebben, maar moderne psychologen ('k spreek niet van psychiaters want daar is Willem te gezond voor) zullen bij hem toch wel op zoek gaan achter affectieve jeugdtrauma's. En 't zou kunnen zijn dat ze gelijk hebben ook ! Als ge over zulke zaken schrijft moet ge geleerde woorden gebruiken, anders zouden ze wel denken dat gij niet op de hoogte zijt en dat iedereen daarover zijne zeg mag zeggen.

In 't jaar 14 breekt de eerste wereldoorlog uit en vader en moeder Denys verzamelen geheel hun hebben en hun kinderen en trekken naar Frankrijk, naar de Pas de Calais : Berck-Plage om juist te zijn. 't Moet de jongen gekwetst hebben. Nog geen Roeselaars kennen al naar een Franse schole moeten in Frankrijk zelve. Schoolkens die bovendien niet aangepast waren aan die overrompeling van Vlaamse uitwijkelingen. De W.C.'s ook niet, want de kinderen stonden daar reke te schuiven binst de speeltijd en 't ging er van « Après-toi, c'est moi ». Willem dacht dat dat het paswoord was - 't scheelde eigenlijk maar éne letter als ge het goed nagaat -, had al enige keren meegezongen van « Après toi, c'est moi » maar kreeg al met een keer in volle les een zulkdanige drang om naar buiten te gaan, dat hij zijn vinger in de lucht stak en het tegen Mademoiselle Madeleine, de schooljuffer, zonder de minste aarzeling uitflapte « Mademoiselle, après toi, c'est moi ». « D'accord, mon petit », zei ze omdat ze hem verstond, en Willem, die peinsde dat hij haar zegen gekregen had trok naar buiten.

Ne keer serieus gesproken, zou dat in zijn onderbewustzijn geen komplexen achtergelaten hebben ?

't Kwam ten andere al uit in Berck zelve. Hij werd gestraft - naar mijn oordeel, zonder de minste twijfel verdiend - en werd opgesloten in de serre van de directrice van het instituut.

Dat is den duivel zelf bekoren, zulke dingen ! 't En was dan ook niet te verwonderen dat, als Mademoiselle la directrice binnenkwam, dat hij er zijnen buik van vol had van die Franse straffen en dat de helft van Mademoiselle's druiven bezig waren met verteren. 'k Zie hem daar al staan met een onschuldig aangezicht.

Z'en hebben daar in alle geval achter hem geen andere Vlaamse studenten meer gekweekt of gestraft in die serre in Berck.

Berck-Plage lag op geen 100 uren van De Panne dat, zoals ge weet of zoudt moeten weten, binst den oorlog 14-18 de capitale was van het Libre Belgique. De koning en de koningin woonden daar en het Belgisch Hoofdkwartier lag er neffens de deur in Houthem. Ge hadt er eveneens het fameuze Océan - hospitaal voor de gekwetste Belgische soldaten. En wie daar ook was, was E.H. Quagebeur, een vriend van de Denysens, en later grote superior van het Klein Seminarie in Roeselare.

Willem heeft méér dan éne keer op de knieën van de latere monseigneur Quagebeur mogen zitten. Had die man dan al moeten vermoeden wat er later met die karwaat ging gebeuren, hij ging hem voorzeker neffens hem gezet hebben.

Na den oorlog 14-18 viel er daar niet veel meer te verdienen in die Pas de Calais en de familie Denys kwam met pak en zak terug naar Roeselare. Willem vloog naar het college, eerst de lagere klassen en nadien de humaniora zoals hij het in grote trekken beschreven heeft in zijn artikel, maar hij is op verre na niet volledig geweest.

Hij groeide er naar het woord van het evangelie, wel op in wijsheid en in jaren, maar zorgde ervoor dat hij op tijd zijn deel had van de deugd.

Gelijk die keer met het avondgebed in de studie van de grote externen. Iedere avond las men er het avondgebed en de rozenkrans en iedereen van de hogere klassen moest om beurt de gebeden voorlezen voor geheel de studie. We hadden dan van die minuscule boekjes waarin de gebeden stonden en die een vaste leidraad waren voor de beproeving totdat die gedaan was.

't Was geen lachedingen, want ik heb 't beleefd dat er een van mijn klasgenoten, van klare alteratie en verbouwereerdheid, niet meer uit zijne weesgegroet geraakte. En zeggen dat hij voor paster leerde ! Hij en is nog geen paster en riskeert van het ook nooit te worden, maar hij is toch kanunnik en sedert hem en heb ik in het bisdom geen nieuwe meer horen vernoemen noch te noemen. De laatste der Mohikanen, als ge wilt.

't Is maar om te zeggen dat Willem daar voorzeker al zo vele op eiers zat als wij zelf en dat hij op een avond, in volle rozenkrans, en deze keer ongewild, in de plaats van de « Vinding van Jezus in den tempel » luidop begon aan de « De Uitvinding van Jezus... ». Hij heeft niet mogen voortdoen van de bewaker en zijn broer Jan die naast hem zat, moest verder lezen.

Als ge een « palmarès » van die periode opendoet en ge zoekt achter Willem, moet ge hem niet zoeken tussen de laureaten van de bisschoppelijke wedstrijden en moet ge evenmin te verre al voren gaan zoeken in uitmuntendheid. Op de gebieden waarin Willem uitmuntte stonden er niet veel punten en ze zijn in het dagelijks leven altemets van meer belang dan veel puntenvakken. Zijn jongens zijn nu toch al groot genoeg om te beseffen dat het eigenlijk voor henzelf is dat ze moeten studeren, zodat ze zeker deze lijnen niet verkeerd meer kunnen uitleggen, maar Willem vond dat hij het precies niet moeilijk moest aanpakken als het gemakkelijk ook kon. « 't Zal wel gaan » moet een beetje zijn leuze geweest zijn in zijne collegetijd.

Vader Denys en was daar - lijk alle normale vaders, peins ik - niet altijd mee akkoord en op een keer dat er waarlijk een beetje te weinig punten op dien palmarès stonden, kreeg hij een toefeling rond zijn oren en een deel zaligheid naar zijn hoofd. 't Scheelde te veel, zelfs voor een optimist lijk Willem. Hij drentelde rond in de keuken, wist niet waar belenden met zijn einde, en zei ten slotte aan al degenen die in huis waren :« 'k Ben 't moe, 'k ga mij gaan ophangen... », en hij trok mezienke naar boven.

't Moet zulk een effekt gemaakt hebben op hun maartje, dat het nog achter ging naar boven en Willem op zijn kamer vond met zijn hoofd tussen zijn handen. Zij heeft hem een beetje gepalluft : dat hij dat zo zwaar niet moest oppakken, dat hij

van de jare geen chance gehad had, dat het voorzeker schrikkelijk strenge professors geweest waren en dat het 't naaste jaar wel zou beter gaan. Allez, ge kent die vrouwvolksparlee. En 's avonds was er ne speciale souper met hetgene Willem geren at : dat helpt veel mizerie door het keelgat krijgen. Het ene passeert alzo met het andere.

Sedertdien is er daar in de Ooststraat nooit meer over koorden gesproken geweest, tenzij over koorden voor pakjes te maken. En de ridderorde van het Manneke noemt ook niet « de grote-koorde » maar het « groot-lint ». Willem had anders « susceptiebel » kunnen zijn.

Binst het jaar was het veel geestiger dan bij de afroeping van de uitslagen. 'k Weet niet meer in welk jaar het gebeurd is, maar Willem en zijne gebuur waren op een bepaald moment nen keer bezig aan malkaar speciale les van physica te geven tijdens een les van aardrijkskunde of geschiedenis. « Nen wind, vroeg Willem, weet je-gie wat dat dat is ? » - « Neen ik », zei den anderen - « Eh wel, zei Willem, dat is een gas » - « Ja dè, » zei den anderen - « Ja 't, zei Willem, en als ge dat kunt opvangen in een papieren zak en ge ontsteekt dadde, dan geeft dat een blauw vlammeke ». De professor die gewaar geraakte dat hun konversatie daar langs achter veel interessanter was als zijne kursus, riep de twee belhamels naar voren, en ze mochten daar nen keer in het publiek aan hun klasmaten uiteendoen over wat ze juist bezig waren. Onnodig te zeggen dat ze alle twee, zonder gaze, en zonder vlam buitenvlogen.

De keer daarop was er toch meer chance mee gemoeid, want er vloog maar één buiten. Ge kent allemaal nog wel de oude collegebanken met langs voor 'n gaatje waarin de witporceleinen inktpotjes 'n beetje kleur brachten in dat eentonig bruine hout met de talrijke ingegriffelde namen of uitspraken. Voor de een of andere reden moest de « professor » nen keer gedurende enkele minuten naar buiten zodat de klas aan haar lot overgelaten was. Binstdien zegt Willem tegen zijn gebuur : « 'k Zou durven wedden dat gij joene grote teen niet kunt steken door 't gatje van dien inktepot » - « 't Doet » zei zijne maat, speelde schoen en kous uit, wrong zijne grote teen door het gatje... en 't was lijk de historie met de puid « Stekke », zei Willem, greep dien teen en hield hem ferme vast, al de inspanningen van zijn gebuur ten spijt, totdat de deur van de klas weer openging, Willem de teen losliet en schoon voortschreef in zijn schrijfboek juist gelijk er niets speciaals gebeurd was. Zijne maat had natuurlijk meer mizerie om aan een serieus alibi te geraken en vloog buiten. Willem die van niets wist, kreeg natuurlijk geen straf. Ge kunt hieruit leren dat ge nooit met uw voeten moogt laten spelen door Willem, zelfs als hij het u schoon zou vragen.

Aan de poësis met Poignietje zaliger (dien wij zelf jammer genoeg niet meer gekend hebben (maar wij hadden Rooryckse en dat was ook nen goên) zullen Willem en een zekere pater ook herinneringen overgehouden hebben.

In dien tijd waren dat nog echte winters, met veel sneeuw en dikwijls ijscongé, om te gaan schaverdijnen naar Dessauvages in Oekene of op de vijver van het kasteel in Rumbeke. Nu is dat bijkans een rariteit dat er sneeuw valt, zodat ge verwonderd door de ramen kijkt en bij u zelven zegt « Nè, 't sneeuwt vandage ». Willem had alzo achter de speeltijd van die poësiswinter ne ferme sneeuwbal meegetweefeld naar de klas, misschien om hem te smijten in de rang, maar hij was hem niet kwijtgeraakt en hij legde hem ongezien op de bank van degene

Willem Denys, de geridderde en fijngeestige voorzitter van de edele broederschap van 't Manneke uit de Mane.

die vóór hem zat : een jongen die later naar Scheut zou gaan. Poignietje, dezelfde bij wie Wilem in illo tempore een ongeldige biecht gesproken heeft maar die een goê ziele van een vent moet geweest zijn, zag al met nen keer een plaske op de grond vóór die jongen. Hij bezag hem en zegde troostend « Mijnhere, als ge u niet goed gevoelt, moogt ge gerust naar buiten gaan. » - « Ja maar, 'k ben goed wè, mijnhere », antwoordde de pater - tewege. Poignietje geloofde dat, maar een paar minuten later was die plas lijk toegenomen. « Mijnheer, zegde Poignetje nog ne keer, 'k herhaal het, als ge u niet goed voelt moogt ge gerust de klas verlaten, 'k zal het niet kwalijk nemen ». « 't Zal wel gaan mijnhere » antwoordde de jongen, die al geen kanten de bezorgdheid van Poignietje begreep. Maar al met nen keer pletste de rest van de sneeuwbal in het midden van die plas en wijd open gingen eerst Poignietjes ogen en daarna zijne mond : « naar buiten » tierde hij. Willem wist natuurlijk weer van niets en « begaarde » van Ko. Ook in de weg naar en van het college was er mogelijkheid het een en ander te leren en wijsheid op te doen. 'k En zal niet spreken van die wulpse gedachten en die zonden van begeerten waarmede Willem strijd moest leveren als hij 's morgens naar het college kwam en daar dat « snel dingen » tegenkwam op de hoek van de Botermarkt. Daar heeft hij den koenen kamp gestreden en gezegevierd, om jaren nadien dan toch te bezwijken, gelijk het merendeel van het mannevolk. Het ging over veel hogere en waardevollere dingen, ge zult gaan horen. Ieder extern, van welke sectie ook, die tussen de jaren 20 en 40 « college liep » zal wel herinneringen bewaard hebben aan de wekelijkse dinsdagmarkt. Een stuk levende folklore met al die kramers waarvan sommigen verdraaid goed hun marchandise aan de man konden brengen.

't Is mij nu nog altijd een plezier daar rond te dwarrelen en te kijken en te luisteren zowel naar de verkoper als naar de gebeurlijke kopers.

Ze zeggen altemets « 't Is entwat van de kramen » om de hoedanigheden van uwe koop te kleineren, maar ge kunt verduiveld veel leren aan de kramen. Op die markt stonden er daar vogels van alle soorten plumage, mensenvogels wel te verstaan. Wie herinnert er zich bij voorbeeld Karaboeia niet, die onvervalste neger, die alle weke zijn valiezeke openplooide op een staantje op dien dinsdagmarkt en zwarte « kaliche-stokken » verkocht. Ze waren goed tegen de vallingen en de zere kelen, en als ge die niet hadt, waren ze ook nog goed. Waar en hoe zou die vent aan zijn einde gerocht zijn ?

'k Heb mij laten wijs maken, en 'k peinze niet zonder reden, dat er op een dinsdag daar ook een mademoisel stond om 't nieuw gelove te verkondigen. 'k Vraag mij zelfs af of het altemets dezelfde niet was die in « Peegie » rondleurde met dat nieuwe geloof. Eén ding is zeker, op een bepaald moment beweerde dat schepsel dat wij, mensen, afstamden van de apen en dat er in de loop van de tijden een progressieve evolutie gebeurd was. In 't college waren de professors bijlange nog niet op de hoogte van die en ook niet van andere theorieën, en de jongens natuurlijk ook niet.

Willem stond daar als snotjongen op d'eerste reke geheel dat spel te aanhoren en die mademoisel zodanig te bezien, dat ze hem op den duur op de man af - reeds dan vroeg « Ehwel menneke, wa denkt g'er van ? » En 't antwoord liet niet lang op zich wachten. « 'k Peinze dat het moet juiste zijn, zei Willem, Oe'k joe bezie, hè je der nu nog trekken van ». Het schijnt even waar dat Willem daar verduiveld zere heeft moeten lopen om de banbliksems en de folteringen van het nieuw geloof te ontvluchten.

Willem is geheel zijn leven nen geestigaard gebleven die het aan zijn hart niet liet komen. Als er entwat niet fameus ging, of scheef zat, draaide hij dat tot dat hij er nen schonen of geestigen kant aan vond. Maar als ge genoeg zoekt, zult ge die kant bijna overal vinden. Ge moet het natuurlijk kunnen, maar dat kan altemets toch wel een beetje aangeleerd worden. Als ge voor een moeilijke situatie staat en ge weet echt niet meer waarin of waaruit, en er kan u iemand doen lachen of ge kunt zelf de anderen aan het lachen brengen, dan is de spanning al gebroken en gaat ge gemakkelijk aan een uitweg geraken. 't Is misschien een beetje boerenfilosofie maar dat is dikwijls nog de gezondste. Iemand die al schuifelend door het leven gaat, zal veel verder geraken dan een die het doet al « schreemen », en hij heeft er bovenaldien zelf veel meer deugd van.

Willem zat vlak in de periode van de botsing tussen het bestaande en bloeiende, Vlaamsstrijdende, Algemeen Katholiek Vlaams studentenverbond (A.K.V.S.) en de opkomende, door de bisschop gepousseerde, Katholieke Studenten Aktie (K.S.A.). Het tijdschrift van het A.K.V.S. « De Vlaamsche Vlagge » stond natuurlijk op den index van het bisdom en van het College, en moest dus binnengesmokkeld worden als de internen het in handen wilden krijgen. Méér dan één is er bij « zijn » Vlagge gepakt geweest, waar Willem zelf dikwijls met een kwinkslag én « De Vlagge » door de collegepoort binnenwandelde.

Willem, en zijn broer Jan evenmin, die Pater Dominikaan werd en missionaris, waren al geen kanten keppekindjes van hunnen bewaker in het externaat. In de « Jordane van zijn herte » stroomden er alleszins niet veel van de Denysens. Nu, 't geraakte zo verre dat vader Achiel Denys, die 's avonds altemets een glas bier ging gaan drinken in de rookzaal van de professors van het college, op nen avond met slecht nieuws thuis kwam. Hij had de bewaker in kwestie gezien en die had hem noch min noch meer verklaard dat hij gehoord had dat Willem van plan was een toneelgroep op te richten, en nen gemengden a.u.b., een met jongens en meisjes samen. En dat vóór het jaar 30 ! De bewaker heeft voorzeker zijn kruis geslagen binst dat hij het vertelde. « En morgen ligt ne buiten zulle, joene zeune » had hij dreigend gezegd tegen vader Denys. Ge ziet van hier dat vader Denys maar met een lang... achterste naar huis drentelde, en zijne spruit in kwestie ten elven 's nachts wakker miek om hem dat heugelijk nieuws te melden. 't En was niet gelijk den engel in de Kerstnacht ! Er was daar den eerste letter niet van waar, maar Willem en heeft toch niet fameus geslapen dien nacht. 's Anderendaags trok hij naar school lijk naar gewoonte, half twijfelend maar toch ook half verbeten en had aan het poortje van het college een frontale botsing met zijne bewaker die hem stond af te wachten. « Denys, ge ligt buiten » blaasde hij. En Willem, al zo rap als de bladen die waaien : « Als je niet subiet intrekt wat dat je daar over mij gezeverd hebt, doe 'k joe een proces aan wegens eerroof » en hij keek hem sterreling in de ogen. « Allez, zei de bewaker ten slotte, 't is goed, ga binnen ».

Dat is ook één van de kenmerken van Willem : entwat durven doen waar een ander benauwd zou van zijn. En ge moogt er op letten, 't zal altijd juist uitvallen. 'k Zou veel andere staalkens daarvan kunnen aanhalen maar op nen dag zette hij monseigneur Lamiroy zaliger gedachtenis ook halveling in een scheve situatie. Willem was op het bisdom binnen geraakt met een vriend pater die een boodschap van Rome moest afgeven, en Monseigneur interesseerde zich ook aan de metgezel van de pater. « Oh, mijnhere Denys, de auteur van Peegie. 'k Ben echt blij van u nen keer te zien. » Hij vroeg nog wel niet hoe dat het ging met ma-

dame en met de kinders maar 't en ging voorzeker niet lang meer duren. In alle geval Willem was daar alleszins veel beter gekomen of sommige van zijn broers enige jaren te voren. « En, zegt Willem alzo droge weg, Monseigneur, ge zoudt gie genen « imprimatur » kunnen geven zeker voor mijnen boek »? Dat was nu nen keer een peerdevrage en ge moogt dan nog grote magister zijn in de theologie, de heiligmakende genade werkt algelijk niet altijd subiet om een juist antwoord te kunnen geven. « 't Is maar » zei Monseigneur. « Van eigen, zei Willem, maar 'k en heb het in de fond niet nodig, want 'k heb der al een gekregen van de Paus zelve. En hij staat bovenaldien al voren in het boekske ». En hij toogde aan de bisschop inderdaad de tekst van Pius XII : « De huidige werld heeft behoefte aan meer lach en aan een diepere zin voor humor. Het is een schone roeping de lach onder de mensen te brengen. » Alzo nen bisschop bijkans in zijn hemd zetten, in klaren dag, ge moet algelijk maar durven !

Ge weet dat Willem in de stoffen doet - commerce hé, anders niet zulle - maar toch heeft hij, zonder wijnmarchand te zijn er meer dan één op flessen getrokken. Op een dag werd Willem aangesproken door een Nieuwmarktenaar die hem kwansuis vroeg « Maar mijnhere Denys, Peegie, wien is dat nu eigenlijk ? » Willem lei zijn rechter hand op de schouder van dien « bing », keek nen keer goed rond of er hem niemand in 't gebuurte afloerde en zei dan heel serieus « Op een eeuwig zwijgens, hé maat, en nooit aan niemand voortvertellen hé, maar Peegie... dat was gie ! » Willem heeft hem moeten vasthouden of die vent begon daar op dat eigenste moment aan zijnen hemelvaart.

Maar alzo zijn wij uit het college gerocht, lijk Willem ook rond de jaren dertig. Toch niet geheel en gans, want hij is er voort blijven in leven gelijk ook in het geheugen van zijn studiegenoten uit dien tijd.

Willem, in naam van « Eertijds », en ook in de mijne, ne grote proficiat met uw 60 jaren. Dat zijn nog gôe verjaardagen, want binnen 20 jaar gaat ge daar minder deugd van hebben. Profiteer er maar van, 't is u « gejeund ».

En, à propos, bedankt voor uw « Peegie » en al de Mannekens uit de Mane » ;

— bedankt voor al de leute en het plezier die gij met uw kluchten zo kwistig rondgestrooid hebt ;

— bedankt voor Uw apostolaat van de lach dat veel mensen voor een tijdeke of zelfs voor veel langer ontrukt heeft aan hun zorg en mizeries en ze ten minste liet monkelen als ze het verleerd hadden te lachen dat de tranen uit hun ogen sprongen ;

— bedankt voor die praktische les aan zo velen, om als vader van een groot gezin, aan ieder van uw spruiten geleerd te hebben een schone mens te worden en de zorgen die dit meebracht weggewimpeld te hebben met den een of den andere lach, al was hij misschien wel ne keer groene, hoe kan het anders in het leven ;

— bedankt voor uw vriendschap ;

— en bedankt ten slotte omdat het Klein Seminarie van Roeselare mag zeggen « Willem Denys, dat is wok nog één van d'oeze ».

Nog vele jaren, zulle Willem, en gelijk Cyper « liefst van al te Roeselaar ».

Lieven Spyckerelle

Een uitzonderlijk koorconcert

OP WOENSDAG 29 MAART 1972 IN DE St.-MICHIELSKERK TE ROESELARE

GEPATRONEERD DOOR DE OUD-LEERLINGENBOND

Samen met de cultuurvereniging Camerata en als sluitstuk van het Roeselaars Cultuurfestival 1972, organiseert de oud-leerlingenbond een koorconcert dat de muziekliefhebbers van ver buiten de stadsgrenzen van Roeselare zal interesseren.

Het programma bevat enkele hedendaagse composities rond het thema « De Mens ».

Moderne kunst, waarin het thema van bezinning en verdiepende levensbeschouwing is uitgewerkt, blijft steeds belangrijk.

De boodschap van de kunstenaar van vandaag over onze samenleving, verruimend, contesterend of profetisch, geldt voor ieder denkend mens als een belangrijke confrontatie met de kern van onze tijdsgeest.

In die zin wordt het hier aangekondigd passieconcert een uitzonderlijk gebeuren.

Op het programma :

1. TOTENTANZ van Hugo Distler

   Een oratorium voor a capella-koor en spreekstemmen.

   De in 1942 overleden Duitse componist Hugo Distler, geldt nog steeds als de geniaalste 20-eeuwse koorcomponist, wiens invloed tot op vandaag onvermin-

derd is blijven bestaan. Zijn Totentanz is vooral door een schitterende plaatopname bekend en dit werk zal in een Nederlandse vertaling van Prof. Dr. Lieven Rens uitgevoerd worden door het jonge koor Musica Nova uit Boom, onder leiding van Roger Leens.

Dit koor heeft reeds door vele radioconcerten, zijn nieuwe plaat en vele zaalconcerten doorheen het land de reputatie verworven van één der beste liefhebberskoren van België.

2. Creatie van ANTHROPOS 1971.

Een bericht in 7 delen voor soli, knapenkoor, spreekkoor en instrumenten.

Dit volledig nieuw werk zal uitgevoerd worden onder leiding van Eugeen Lievens, die de componist is van het werk.

Voor de samenstelling van de tekst deed hij beroep op Bert Popelier, die een beeld van de mens in onze tijd oproept aan de hand van citaten van Prévert, Sophocles, Tagore, Noorse Mythologie, K. Marx, Hammerskjöld, G. Oost, de Bijbel en Bert Popelier zelf.

Zowel Bert Popelier als Eugeen Lievens zijn oud-leerlingen van het Klein Seminarie. Maar wie de hedendaagse muziekcompositie op de voet wil volgen is zeker reeds geconfronteerd geweest met het andere werk van dit kunstenaarsduo : Musica Passionis in Dominica Palmarum, dat reeds tweemaal onder zeer grote belangstelling in onze stad is uitgevoerd.

Zijn Anthropos 1971 componeert Eugeen Lievens speciaal voor de uitvoering in de St.-Michielskerk. Een belangrijke taak in de vertolking is toegewezen aan ons knapenkoor Colliemando, dat voor die gelegenheid uitgebreid wordt. Eugeen Lievens, zelf oud-zanger bij Colliemando, woonde verschillende repetities bij van dit knapenkoor om zich te laten inspireren door de zangmogelijkheden van onze jonge stemmen.

Buiten het knapenkoor vraagt dit werk een honderd leden tellend spreekkoor, waarvoor naast Colliemando, beroep wordt gedaan op het St.-Germanuskoor en het St.-Michielskoor.

Komt daarbij het engageren van enkele gereputeerde kunstenaars als Antoon Vander Plaetse als recitant, Anton Haeck van de Gentse opera als baritonsolo en een gelegenheidsorkest dat bestaat uit meer dan dertig blazers, strijkers en een uitgebreide bezetting slagwerk, zoals wellicht nog nooit in Roeselare is samengebracht.

Omdat we voor het organiseren van dit uitzonderlijk concert de steun verzekerd zijn van Camerata, de stedelijke cultuurraad, de Bank van Roeselare en West-Vlaanderen, het Stadsbestuur en het Ministerie van Nederlandse Cultuur is zoiets mogelijk.

We zijn er dan ook van overtuigd dat onze oud-leerlingen aan dit concert in de St.-Michielskerk zeer geïnteresseerd zullen zijn.

Arnold Loose

Terug

Het 25-jarig jubileum van mijn collegeherinneringen, wat kan het worden ? Een plezante tafelrede met een paar opgepoetste citaten uit de klassieke letteren..., een gemoedelijk stukje met veel adjectieven..., een trits van anekdoten en eksklusieve studentenfratsen..., een paar bladzijden bekentenisliteratuur... of, wat nu ook in de mode schijnt te zijn, een stoute afrekening vanuit het verzadigde nu naar het weerloos verleden...

Het liefst hield ik het bij een stille mijmering, zonder uitgangspunt en onbestemd. Herinneringen uit zijn collegejaren, men is er nooit over uitgepraat onder klasmakkers, men vertelt ze gretig in lichtelijk gecensureerde versie aan zijn kroost aan tafel, maar men schrijft ze moeilijk neer. Herinneringen aan oorlogscollegejaren hebben, zelfs na 25 jaar, soms nog de vorm van een lidteken. Daarbij komt nog dat een veertiger moeilijk kan aannemen dat de herinneringen aan zijn jeugd een definitieve gestalte en inhoud hebben verworven. Maar laten we toch even terugbladeren, een half uitgelezen boek blijft gemakkelijk een poosje openliggen.

Zo rond de tijd van het jaar waarop alle leerlingen van alle poësisklassen verzen plegen te brouwen over chrysanten, kwam ik uit mijn randgemeente - met - nog - net - geen - faciliteiten naar Roeselare, voor een weerzien, na 25 jaar, van het Klein Seminarie.

De ingang met het kleine terrasje langs de dreef, waar je vroeger als student alleen profs of duitse officieren zag binnenstappen, daar mag je nu gewoon met je vrouw binnen langs de handdruk van de superior.

Onder het sierlijke gewelf van het pand tref ik de mannen van mijn klas. Die moeilijke klas, die in het eerste oorlogsjaar haar humaniora begon en vanuit haar apejaren zo in de bevrijding terechtkwam.

Jongere jaren zijn mee opgekomen, en het is een boeiend spel in die welgedane soms al korpulente burgermannetjes de snaken van vroeger te herkennen.

De galerij van de gekonterfeite superiors en monseigneurs komt nu bijna muur te kort. Vroeger hingen hier ergens op een andere muur verkleurde klasfoto's vol jongetjes met lange kousen en semi-deponente broeken ; die moeten nu ergens opgeborgen zijn. In het receptiesalon kreunt nog steeds de opgezette luipaard-met-pijl-in-de-flank.

Een schuwe blik naar de kamer van de superior. Op die deur was het dat de verbouwereerde afgevaardigde, die ijscongé kwam vragen, het kaartje vond waarop het Supke, dat zolang niet had kunnen wachten, liet weten dat de ijscongé al was toegestaan. Achter die deur was het ook dat ik, na een minirevolte in de poësisklas, moest pleiten tegen mijn wegzending uit het college.

De kerk is nog verzonken in haar eeuwenoude meditatie. Als volwassene kom je er terug met een zekere schroom : hier krijgen jeugddromen, jeugdtwijfels en jeugddevotie de hoogste privé-audiëntie. Hoe wordt hier nu door de jeugd gebeden ? Onze kerk is nog steeds koninklijk en sierlijk als een psalm. Ook boordevol herinneringen in ieder motief van de lichtelijk triomphalistische glasramen,

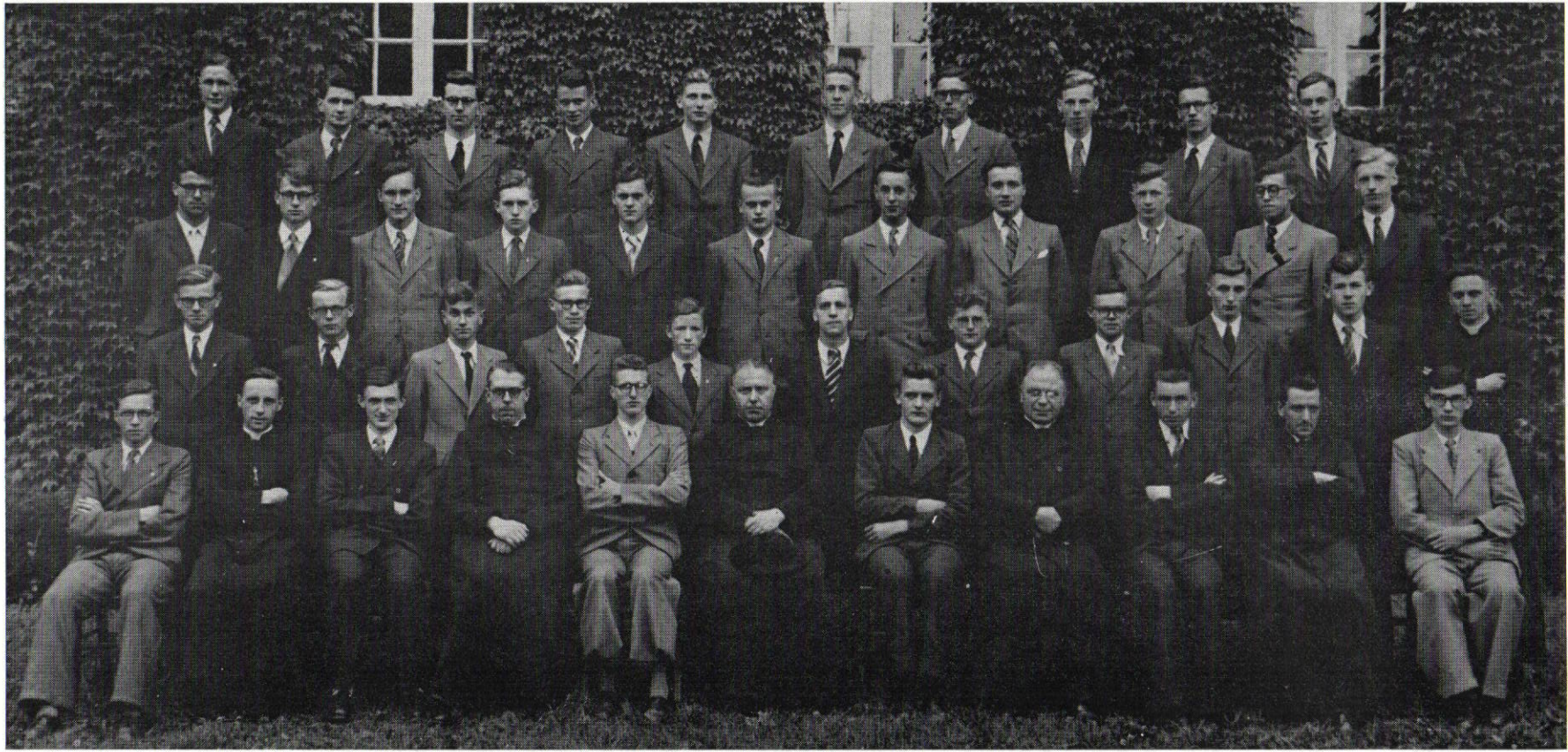

RETORICA 1945-46

Onderste rij v.l.n.r. : Michel Driesens, bediende te Kortrijk ; Joris Vandenberghe, hulpsurveillant op het internaat, thans medepastoor te Dadizele en diocesane proost van de Chirojeugd ; Michiel De Bruyne, gemeenteontvanger te Rumbeke ; Albert Smeets, leraar retorica, thans leraar aan het koninklijk atheneum te Oostende en geestelijk adviseur van het christelijk kunstenaarsverbond ; Guido Demoen, leraar te Gent ; Alban Vervenne, superior van het Klein Seminarie, thans directeur der zusters van Maria te Pittem ; Palmer Jonckheere, leraar aan het hoger technisch instituut te Oostende ; Jozef Mestdagh, leraar wiskunde, thans op rust in Ruien ; Karel Feys, overleden te Vlamertinge ; Albert Maertens, surveillant van het internaat, thans pastoor op St.-Pieters te Izegem ; Norbert Coppens, chemicus te Grimbergen.

Tweede rij v.l.n.r. : Frans Herpels, medepastoor te Staden ; Paul Tanghe, geneesheer te Oedelem ; Eric Denys, bediende te Roeselare ; Constant Hanssens, scheutist in Zaïre ; Jozef Sinnesael, scheutist in Zaïre ; Paul Vercruysse, medepastoor te Staden ; Daniël Hemeryck, medepastoor te Ruddervoorde ; Jules Driesens, ziekenhuisdirecteur te Izegem ; Guido Van Canneyt, leraar aan het O.L.Vrouwcollege te Oostende ; Paul Vermeersch, witte pater in Burundi ; Gerard Dubois, surveillant van het externaat, thans pastoor op St.-Pieters te Ieper.

Derde rij v.l.n.r. : Lode Verhaeghe, Belgisch-consulaat te Los Angeles in de U.S.A. ; Ivan Cauwe, ingenieur in Frankrijk ; Gabriël Vandenberghe, dominikaan te Brussel ; Herman Declercq, handelaar te Gent ; Paul Van Moerkerke, verzekeringsinspecteur te Roeselare ; Jan Corneillie, directeur van de visserijschool te Oostende en aalmoezenier van de zeevisserij ; Emiel Van Lauwe, handelaar te Ieper ; Romain Couvreur, transportbedrijf te Roeselare ; Julien Mommerency, secretaris te Lauwe ; André Detavernier, landbouwingenieur van de B.B., woonachtig te Kessel-Lo ; Louis Vandendriessche, staatsambtenaar te St.-Stevens-Woluwe.

Vierde rij v.l.n.r. : Frans Vandenbroucke, bedrijfsleider te Oostnieuwkerke ; Jan Engels, bankbediende te Evere ; Gabriël Gadeyne, belastingsbediende te Roeselare ; Achiel Van Walleghem, medepastoor te Kuurne ; André Bossuyt, handelaar te Roeselare ; Antoon Lietaert, medepastoor te Bissegem ; Karel Denys, apotheker te Zandhoven ; Jozef Lodewyck, agent van de kredietbank te Gits ; Leon Missinne, witte pater te Leuven ; Etienne Van Eeckhout, bedrijfsleider te Strépy-Braquegnies.

in de banken met de profanerende grafiti. Nog galmt de zo zangerige stem van Mijnheer Gijselen in de ode bij de paarskaars op paaszaterdag, nog dreunt het Te Deum, dat bij het afsluiten van de retraite traditioneel bijna gebruld werd.

Ik herinner me nog die dag van mijn plechtige kommunie : « Sacerdos et Pontifex », de zang van de schola van Mijnheer Labeeuw : « Dextera Domini fecit virtutem », de preken van superior Vervenne : « Dominus custodit civitatem suam ». Die ene keer dat Mijnheer Mestdagh, de man van de wiskundige formules, hier predikte : over het eenvoudig geloof van een oud moedertje. Mijnheer Legrand zag in zijn passiepreken de duivel schuimbekken achter de haag.

Onder het brandraam van St.-Thomas, naast de biechtstoel waarvan de sculpturen zijn verwijderd wegens 't bommengevaar, knielt nog die « feldgraue » aalmoezenier. De deur naar de Zuidstraat staat wagenwijd open : we zijn tweede pinksterdag, en de ganse studentengemeenschap trekt naar Dadizele. Ik hoor nog Pater Arts fulmineren tegen de swing-boys « met hun witte kousen en zwarte voeten ».

Die vrijdag in de vasten loopt Jan ijlings buiten tijdens de vrijwillige kruiswegoefening. Omtrent de statie der wenende vrouwen bemerkt (voelt) hij dat iemand een paar staties voordien sine sensu de zak van zijn stofjas vol water heeft gegoten.

Het ranke Lievevrouwenbeeld, met de voet op het serpent, staat er nu eenzaam, ontdaan van al die bloemen die Mijnheer Verhamme en Mijnheer Van Cayseele er in de meimaand kwamen neerzetten.

Je moet de Kerk verlaten langs de zijdeur achteraan, en als je nog even terugschouwt in die vertroostende ruimte, vind je het beeld terug dat je al die tijd, sinds de retorica, in je hart had bewaard.

Op de speelplaats merk je al dadelijk dat er duchtig werd gesloopt en herbouwd. Het zal wel nodig geweest zijn, hoewel in die tijd onze klassen en gangen niet zo ouderwets, maar eerder van tijd noch eeuwigheid gemeten schenen. Je staat er wat bedremmeld bij, en je telt de plaatsen die voortaan alleen nog in je geheugen zullen bestaan.

Hier dromen nog enkele van de platanen. Hoe is de naam ook weer van die grommelende knecht, die al maar door bladeren aan het bijeenkeren was. Bosse, hij keek alleen op als hem wat tabak werd toegestopt. Onder die platanen lagen eens die hopen benzinereservoirs, afgeworpen door overvliegende bommenwerpers en opgespaard door de duitsers.

Hoe zou het er nu aan toe gaan als twee studenten aan het vechten slaan. Is er nog altijd ogenblikkelijk die dichte kring ophitsende supporters. Dan kwam Dubois helemaal in paniek toegelopen om de kemphaantjes uit mekaar te houden.

Maar Tuyten en Decroo hadden het zo aangelegd dat, toen hij eindelijk in het midden van die dichte drom terecht kwam, ze mekaar in een pathetisch gebaar verzoenend de hand reikten.

Afgebroken, ons studielokaal van na de oorlog. Onze voorgangers in de retorica hadden er vooraan, over gans de breedte, hun lijfspreuk in zware gotische letters uitgespreid : « Wij herbouwen het land ». Er moet iets mis gelopen zijn bij de aanbesteding, want het jaar daarop luidde onze slogan, ook nog in zware gothiek : « Wij herbouwen onszelf ».

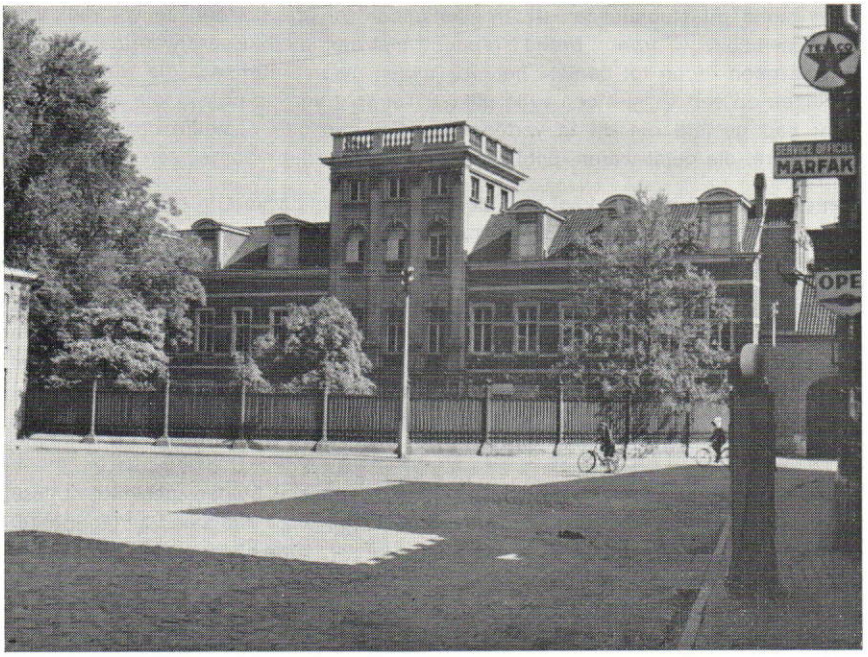

Een ruim functioneel gebouw heeft zich niets ontziend neergezet op de plaats die ik het meest gastvrije gedeelte van het college vond. Het niet geplaveide speelpleintje met de groene metalen omheining. Soms nogal modderig, maar met heerlijke bomen. Een fraxinus pendula in het midden.

Hier, en toen was het dat een student zich vergiste bij het voorbidden van het rozenhoedje, en zo maar « vlucht van het ministerie » zei, in plaats van het anders toch zo bekende « vrucht van het mysterie ».

Hier was het ook dat de soldaten binnenvielen om ons te fouilleren : er was hen overgebriefd dat driekleurige spulletjes klandestien waren rondgedeeld.

De roep van Erlkönig werd gehoord tot binnen de muren van het Klein Seminarie, dit naar traditie en roeping sacrale huis, waar de foto's van pater Lievens en pater Desmedt als hoogste emblemen in alle refters en studiezalen waren opgehangen. Zähl die heitere stunden nur... maar toch doet het nog pijn dat toen tussen kameraden met verschillend uniform zaken onuitgesproken moesten blijven. Een regel van Gheerebaerts spraakkunst : defendi rem publicam adulescens, werd naast het portret van een klasmakker op de muur geschreven, om hem te hekelen vanwege zijn afwijkende opinie.

Voor het vieruurtje kregen we toen bruine bonen, zoute vis en onwelriekende Winterhulpsoep, en we gristen de boterhammen weg die op de tafels van de internen waren blijven liggen. Omdat we honger hadden. Hoe zou ik de naam kunnen vergeten van die priester die me wat onhandig en verlegen, dat grote witte boerenbrood bezorgde.

Eens stond dit studielokaal, de troepenkamer van de student, zo vol rook dat Mijnheer Labeeuw brand ! brand ! roepend met een snelblusser kwam aangerend. Er was geen reden tot paniek, het was alleen maar Sinterklaas die was binnengekomen op een V1 met een vuile uitlaat. Tot spijt van de poësis, die alles in het werk had gesteld om dit te verhinderen. Ze vreesden namelijk dat de verzen van Désiré, die gejat waren, publiekelijk zouden worden voorgelezen.

Achteraan in ons studielokaal hing de chiro en de blauwvoet in één symbool verstrengeld. In die dagen werd er een prijskamp uitgeschreven om de best geslaagde gestyleerde verstrengeling. Ik ben vergeten of dié prijs ooit werd toegekend.

Een ruim functioneel gebouw heeft zich niets ontziend neergezet op de plaats van wat ik het meest gastvrije gedeelte van het college vond. Het niet geplaveide speelpleintje met de groene metalen omheining. Soms nogal modderig, maar met heerlijke bomen. Een fraxinus pendula in het midden. De huiselijke sfeer in het studielokaal van Mijnheer Ghekiere, met de Rodenburger brandraampjes, en de potten asparagus op elke vensterbank.

Amper 6 jaar oud, mocht ik op zondagnamiddag hier al binnen met mijn oudere broers. Voor het kerstfeest en de filmvoorstellingen van Mijnheer Vandemarliere, de geduchte oorlellenprikker van de kleine sectie. Hier hielden we onze lettergilden in de retorica, en kregen we lichtbeelden over kunstgeschiedenis. Mijnheer Smeets dweepte met de griekse beelden maar toonde Giotto en Fra Angelico. Hier mochten wij ook terecht met de uitbundige activiteiten van de studentenbeweging.

Ook de klaslokalen aldaar waren gastvrij, ze pasten zich zeer vlot aan elk niveau van onderwijs. Ik zie er nog mijn collegedebuut, in het derde studiejaar bij meester Dewulf. Hij kon zo graag en zo mooi zingen : « Val maar, leutig regendropje ». In de echo van die kinderversjes werden ons tien jaar later de zangen van Homeros voorgedragen.

Daartussen ligt die lange stoet van herinneringen. Er zijn markante figuren en de straffe verhalen. Hoe excentriek die prof wel was, en wat wij toen allemaal durfden. Maar na het terugwijken van 25 jaren merk je dat ook de eenvoudige aanbrengers van de bouwstenen een niet zo geringe rol hebben gespeeld bij de bouw van het huis.

Hij die ons met mild geduld, en met de « gründlichkeit aller Fritzen », de ontleding van de zin en de latijnse verbuigingen inoefende. Zijn gelijkmoedig humeur gaf aan elke recruut het vertrouwen en de zekerheid dat alles wel zou terecht komen in die onbekende humaniora.

Zelfs na 25 jaar behoren lapnamen niet tot de geschreven taal, zeker niet die al te oneerbiedige. En toch klinken ze nu niet meer zo agressief of pikant. Het waren de lichte retouches, de karikaturale vertekeningen of zelfs de metamorfoses welke profs en sufs moesten ondergaan om in onze studentenwereld binnen te kunnen.

Je weet nog wel die kleine prof, die de slechte gewoonte had zijn zonen niet te haten en de roede niet te sparen. Hij nam zo maar het hoofd van de delinkwent tussen de knieën en klopte met een liniaal op die plaats zonder knoken. Dit heeft zolang geduurd tot de lange zoon van majoor Debels eens zijn kop oprichtte, en de prof helemaal geen vaste voet meer voelde.

Bij onze terugkeer na de capitulatie was een gedeelte van het college ortskommandatuur geworden.

Zou iemand zich nog herinneren hoe Mijnheer Lanszweert, steeds maar zijn singel op de juiste hoogte trekkend, die dag in april voor de quinta ging mijmeren over de zeven eerste jaren van zijn priesterschap. Zeven magere jaren, zei hij, en hij hoopte dat de volgende zeven vette zouden zijn. Ootmoedige getuigenis van een roeping.

In dezelfde quinta had pater Picpus vijftig minuten lang die onontwarbare geschiedenis van de Rozenoorlog uitgelegd, en toen vroeg hij, bij de ontknoping van zijn verhaal, dat ik hem die miniatuurtekening zou tonen die ik al die tijd met ontelbare zwartgemaakte en witgelaten vakjes had zitten samenstellen. Hij plaatste er zijn paraaf op, en bestelde 10 copieën voor 's anderendaags. Ik kwam er nog beter af dan Polle. Die was van pure alteratie, en spijts alle herhaalde en uitdrukkelijke waarschuwingen, zijn geheugenles toch begonnen met « Saidhias vader was een buffel... ».

In de vierde opende Mijnheer Legrand de deur op het kosmische van de sterrenhemel en van de muziek. Zijn pedagogische kwaliteiten zijn hier al eerder geroemd. Ik moet er de herinnering aan toevoegen aan die louter visuele les, toen Mijnheer Legrand zo hees was dat hij alles met gebarentaal moest doen verstaan, zelfs hetgeen hij in een gewone auditieve les zou hebben verwaarloosd.

En Mijnheer Ducatteeuw bouwde er week na week aan het monument van de mis van Pius Parsch. Stevig genoeg om aan mijn kinderen de indruk te laten dat ik een paar flinke vooroordelen heb op het stuk van de vernieuwing in de liturgie. Wij voerden oorlog tegen die van de retorica. Naar aanleiding van emmers water die zo maar vanop balkons op onschuldige voorbijgangers waren uitgestort. Het wapenfeit van het poeder in de drinkbussen biedt nu nog verkneukeling. Er was voldoende voor een grote dosis in elke pul en elke thermos. En dan maar uitkijken tijdens de avondstudie, wie het eerst naar buiten moest en wie het langst kon blijven zitten.

Onze klas kwam tot grotere eenheid in de tertia, allen kinderen van dezelfde Father Debruyne. Hij had in zijn monkel iets van de schalksheid en van de philosophie van zijn patroonheilige Shakespeare. It were roses, roses, all the way.

Met D-dag was het schooljaar zowat afgebroken, en na de gewelddadige straattonelen kwamen we « in de roes van de bevrijding » in de klasse van poësis terecht. Zo ongeveer op de plaats waar nu een gloednieuw taallabo is ingeplant. (Zou men er hier nu werkelijk in slagen die weerbarstige g's en h's respectievelijk plat te drukken en open te rukken alvorens al die spraakzame west-vlaamse jongens op de leer- en preekstoelen van het land worden losgelaten ?).

De oorlog was niet alleen decor, maar ook bestanddeel van onze humaniora.

Het begon met die kleine witte wolkjes, die openploften heel hoog en vroeg in de blauwe lentelucht ; we waren om kwart over zes reeds op weg naar de vroegmis, die vrijdag vóór de bedevaart naar Dadizele. Het ontstelde gelaat van onze meester die naar de oorlog moest, en onze klas waar nu dringend bedden moesten komen voor het verzorgen van gekwetste soldaten.

Bij onze terugkeer na de capitulatie was ons vriendje Martin in een bombardement gedood, en een gedeelte van het college was Ortskommandatuur geworden. Ons werd de feestzaal, met scène, kelders, balkon en al, als studielokaal toebedeeld.

Voor het vieruurtje kregen we toen bruine bonen, zoute vis en onwelriekende Winterhulp-soep, en we gristen de boterhammen weg die op de tafels van de internen waren blijven liggen.

Halfweg een voormiddag stortte een militaire kapel plots « mit pauken und trompeten » de speelplaats tot aan het dak vol decibels, en de les was uit. Op de ene helft van de speelplaats hadden wij onze recreatie, op de andere helft werd onder het gebrul van een onderofficier een peleton soldaten gedrild. Zolang, tot de echo van de bevelen aan onze kant wat al te nadrukkelijk weerklonk. Hierop greep de aanwezige officier dreigend zijn revolver. De surveillant, lijkwit, floot ons binnen in het studielokaal.

Je moet toegeven dat ons zouavenkorps hier maar moeilijk kon optreden. Het was in die dagen trouwens met verlof zonder soldij. De H. Hartstoet ging niet uit, en er was dus geen militair detachement vandoen om die grijs-rode wagen te escorteren waarop de Sint-Pieterskerk was gezeten, met pal erboven vastgebonden - toen al - het witte duifje van de Geest. Neen, dit is geen late oprisping van naijver ten overstaan van de internen, maar wij voelden dat dit sjouwen met borstelstelen, zij het dan met militaire allure, eigenlijk maar behoorde tot de folklore van onze ideologie.

Wij waren dus in de poësis toen er zo ongeveer elke avond bal populaire werd gehouden op de grote markt. Maar als je na een les over Gezelle het raam van de klas opentrok zag je daar beneden, vlak naast het college, de ochtendronde van de repressiegevangenen. Zieliger nog dan op dit schilderij van Van Gogh.

Mijnheer Vandooren, volop in het elan van zijn doctorsthesis, stapelde onvermoeibaar en recto tono de bladzijden materie op. Vooral dan op die drukkend lange namiddagen, toen over gans Roeselare weer die bittere geur hing van gebrande cichorei en de gierzwaluwen al maar door kriepend boven de speelplaats toerden.

Wie van ons kan maar één bladzijde schrijven over zijn collegetijd zonder hierin Mijnheer Mestdagh te vernoemen ? Waarheid of legende, er is stof genoeg voor een T.V.-feuilleton, en de beste episoden zouden door de professoren zelf worden geschreven. Toch moeten die van na ons weten waarom in de cirk sinds 1946 nooit meer proefondervindelijk en handtastelijk is bewezen dat tienduizenden volt bijeen eigenlijk ongevaarlijk zijn, als de ampères maar uitblijven. Die van vóór ons herinneren zich het ritueel : tijdens het opstellen van al die klossen en draden werd triomfantelijk aangestipt dat tijdens de handoplegging, ingevolge de storing op het net, niemand in een straal van zover een radio kon beluisteren. Maar die keer, quod meminisse non juvat, kwam Mijnheer Mestdagh uit een wankel evenwicht met zijn handen ergens terecht op een plaats waar niet alleen het berekende aantal volt, maar ook heel wat ampères bijeenhokten. Hijgend zwierde hij de armen omhoog waaraan al dat tuig zo maar bleef plakken. Ce qu'il ne fallait pas démontrer. De Tavernier haalde de hendel over - het gebaar van zijn leven - en het didaktisch materiaal plofte naar beneden.« Hou u bizzig », zei Mijnheer Mestdagh, en hij verdween.

En nu moet ik hier ook iets schrijven over Mijnheer Smeets, die ooit eens naast mijn dissertatie de beoordeling « Nogal cerebraal - Wat meer bewogenheid ! » noteerde. Soms geeft een opvoeder je een epiteton mee dat heel deugdelijk op je doodsantje mag worden afgedrukt.

Hij kon chauvinisme koel en zelfs sarcastisch ontnuchteren, maar stimuleerde entoesiasme voor de universele cultuur. Hij bracht vrachten boeken mee naar de klas, hoewel hij « het boek in kwestie » nog al eens vergeten was. Hij kon ons Vondel doen bewonderen in wijdse kreitsen van stem- en handgebaar.

Een terugkeer in het Klein Seminarie, na 25 jaar, is een uitdaging aan jezelf : waar je ook rondkijkt, de herinneringen bestormen je en verdringen mekaar in intensiteit. Het verrast je dat je zo weinig kunt vergeten, ook niet die onbeduidende details die je eigenlijk niet had geregistreerd.

Terug thuis heb ik het gedicht opgezocht dat wij in de poësis hadden geleerd en waarin Gezelle zijn ouderlijk hof terugziet :

Ach, hoe verheugen mij,
ach hoe verheffen
de oudere dagen mijn
diepste gemoed !
Is er wel iemand die't
ooit kan beseffen
wat gij, oud hof, mij nu
zegt, mij nu doet !

Louis Vandendriessche

Een romantisch wijntje met een wrang smaakje

De meester: eertijds en nu

(in Potgieters trant)

Er was een tijd waarin de meester het voorwerp was van eerbied en ontzag. Van ontzag bij de jeugdigen, die hem van op schuwe afstand groetten telkens als zijn strenge gestalte hen ontmoette ; van eerbied bij de volwassenen die hem, bron van alle wijsheid, door een hoofse buiging hun waardering en dankbaarheid bleven betuigen.

Gij die dit leest, als ik die het schrijf, wij horen hoe hij thans in de loslippige volksmond het voorwerp van spot en hoon is geworden. Van spot, want in het oog der wijzen - en wie is nu niet wijs - schijnt zijn geest zo bekrompen, zo naïef ; van hoon, want karikatuur is hij van al wat gezag is.

Er was een tijd waarin de meester als bemiddelaar optrad tussen pastorij en gemeentehuis, en door zijn wijs besluit beide huizen tot verzoening bracht, ja soms zelfs een van beide deed overhellen ; een tijd waarin de vroede vaderen der gemeente de vruchten van zijn pen plukten en praalden met sieraden uit zijn brein ; een tijd waarin de geestelijke herders hem koesterden als 't geliefde lam en met zijn warme vacht zich tooien mochten.

Thans - o, het zij verre van mij iemand de steen te willen werpen - maar leen de tijdgeest het oor en zeg mij waar er voor beide huizen een beter knecht voor alle werk te vinden is !

Hij, de meester, de ideale knecht die met zijn vrije tijd geen blijf weet en dus uit tijdverdrijf kerk en volk wel dienen mag. Hij, de meester, de ideale knecht, geschapen om vergaderingen te leiden waarop anderen het hoge woord voeren, om feestjes met liefdadige doeleinden in mekaar te steken en te sjouwen met tafels, stoelen, bakken bier en zware klompen ijs. Hij, de meester, de ideale knecht die alles doet wat voor anderen financieel ondankbaar is en die als loon voor al zijn belangeloos dienen zich tevreden mag stellen met het traditionele klopje op de schouder of de lieve glimlach van wie eens zijn mindere was.

Er was een tijd waarin de meester de vraagbaak van de goê gemeente was ; een tijd waarin de om zijn kennis zo geprezen, om zijn wijsheid zo gezochte meester door iedereen werd geacht en geëerd.

Zijn huis was het toevluchtsoord voor al wie in nood verkeerde, en geen moeilijkheden waren zo ingewikkeld of de meester had er wel een oplossing voor.

Wie anders kon zo raak de diepste gevoelens van een verliefde jonkvrouwe voor de verre geliefde verwoorden ; wie de oudste zoon uit een kroostrijk gezin voor het leger vrijwaren ; wie het labyrint van een belastingsbrief ontwarren ; wiens pen durfde het aan ministers, bisschoppen en andere prominenten te benaderen. Geen woord klonk mooier toen in iedere mond : Meester. Maar het « meesterlijke » van de vroegere meester is nu zo « meesterachtig » geworden. Meesterachtig zijn banale houding met die armen gekruist voor de borst ; meesterachtig zijn angstvallig vastklampen aan een stiefmoederlijk gezag ; meesterachtig zijn kortzichtige drang om kinderen warm te maken voor iets dat hem alleen nog interesseren kan. Hoe durft hij spreken van staken, die niet eens weet wat werken is. Waar haalt hij het lef om brave leerlingen te straffen of de laan uit te sturen ! Waarom maakt hij alles zo moeilijk en ingewikkeld, als alles zo eenvoudig en zo gemakkelijk kan ! Waarom juist die éne vraag aan mijn kind gesteld en niet die zovele andere die het oplossen kon ! Waarom...waarom...waarom... ? Geen woord klinkt schamperder nu in iedere mond : meester ! Er was een tijd... O jerum, jerum, jerum, O quae mutatio rerum... !

Maar alle verandering is nog niet altijd een verbetering. En in een tijd van lange haren en verwilderde baarden, van zaligmakende drugs en stimulerende middelen, van rode en groene boekjes, van bloot barbarisme en stinkende Venussen, black or white ; in een tijd waar de driedubbele M (Mao, Marx, Marcuse) een nieuw evangelie verkondigt, waar de jongeren willen « in » zijn, en de ouderen er « uit » moeten... in die tijd kan en mag en wil zelfs de meester niet langer meer die vroeger zo aanbedene en om zijn wijsheid zo geëerbiedigde Uebermensch zijn... maar hij wenst te kunnen zijn « een mens » als alle andere mensen, en daarom blijve hij in deze tijd van harige weelde « een man met haar op zijn tanden ».

Henri Brouw

Het probleem van de internationale verhoudingen als uitnodiging tot een vernieuwde ethiek

Er zijn argumenten te over om aan te duiden dat het probleem van de internationale verstandhouding, vooral toegespitst op het probleem van de verhouding tussen de ontwikkelingslanden en de rijke staten, op een vreemde manier de mensen aanspreekt. In het onmiddellijke dagelijkse leven merken wij niet zoveel van de wereldproblematiek. En de « officiële » maatschappij, geleid door ergens een drang naar rust en zelfbehoud, zwijgt liefst over dergelijke aangelegenheden, tot het hier of daar wat al te bar wordt, zoals in Biafra of Oost-Pakistan bijvoorbeeld. Dan overspoelen de media ons met ontstellend nieuws en een onaangenaam gevoel komt bij ons op, een gevoel van schaamte. De gemeenschap reageert met een spektakulaire hulpaktie en de deftigheid is gered, het weeë gevoel ebt weg samen met de belangstelling van de media. Maar dieper in de mens blijft de wonde knagen, want met de beelden van Biafraanse hongerkinderen en Pakistaanse lijken kwam telkens ook het Evangelie weer in herinnering. En tegen de ernst van morele eisen bestaan geen bezweringsmiddelen zoals tegen geschokte emoties. Bewuste groepen beginnen dan hun onrust te formuleren : er wordt gevraagd naar informatie, politieke instituties en sociaal-ekonomische strukturen worden in vraag gesteld, er ontstaan diskussies over geweld en geweldloosheid, over het al dan niet waardevol zijn van hulpverlening. Tot die bewuste groepen hoort vooral de jeugd. De nieuwe generatie beleeft in haar sterke gevoeligheid op de meest uiteenlopende wijzen de onzekerheid die het gevolg is van de radikale stap vooruit welke op het gebied van de menselijke verhoudingen gezet wordt, de stap naar het **bewustzijn** van de wereldeenheid. De **bestaande** leefpatronen en overtuigingen worden afgewogen tegen de eisen gesteld door het nieuwe uitzicht dat de mensheid aanneemt ; of anders gezegd, wij geraken met onze traditie in een krisistoestand. Positief betekent dit een uitnodiging tot het herformuleren van de morele opvattingen. Deze vraag bedoelt de hier volgende uiteenzetting te ontwikkelen, speciaal vanuit het standpunt van de jeugd.

Steeds meer stemmen gaan op om te beweren dat de beschavingsfaze die een aanvang nam bij het begin van de moderne tijd, nu heel fel haar tekorten laat voelen, en dat ze moet overwonnen worden in een vernieuwde en volledige vorm van menselijkheid. De tekorten van de periode die voorbijgaat en de idealen van de nieuwe mensheid manifesteren zich het duidelijkst in de grenssituaties. In het generatiekonflikt, in de vernieuwde belangstelling voor de klassenstrijd en in de ontmoeting van de grote kultuurgebieden wordt voor het ogenblik de verwarde strijd gevoerd, zonder dat het altijd klaar is waar de oude of de vernieuwde standpunten liggen. Heel wat volwassenen bijvoorbeeld brengen nieuwere en rijkere overtuigingen naar voor dan de jeugd. En een aantal ontwikkelingsgebieden beleven een menselijker en kristelijker bestaansprojekt dan het Westen, wat meteen wijst op de beperkte betekenis van de term onderontwikkeling en de onvervangbare waarde van deze kulturen op andere gebieden dan het ekonomische en het technisch-wetenschappelijke. In verband met het generatiekonflikt voelt de jeugd ongetwijfeld, dank zij haar ontvankelijker in-

tuïtie het best de toestand aan, maar wegens haar tekort aan vorming en aan openheid op de volle werkelijkheid kan zij er het minst op ingaan.

De menselijkheid zou een heel eind vorderen zo de verschillen niet meer uitgevochten werden op het primitieve niveau van het konflikt in een vernietigende strijd om zelfbevestiging, maar opgenomen in de echt menselijke dimensie van de dialoog. Dit veelbelovende woord zou, zo de mensen het tot werkelijkheid willen maken, hen kunnen redden zowel van de gevaarlijke illusie dat er geen menselijke konflikten zijn, zoals utopisten en hippie's beweren, als dat er geen mogen zijn, zoals diktators en technologen laten aanvoelen, als van de verschrikkelijke gedachte dat het verschil tussen de mensen altijd moet leiden tot een strijd op kosten van de menselijkheid in geweld, revolutie en oorlog.

Het probleem van een vernieuwde ethiek kan ontleed worden in drie vragen. Welke is de traditionele mentaliteit, welke moeilijkheden levert ze op, welke tekorten duidt ze aan ? Tot welke soms tegenstrijdige reakties geeft die toestand aanleiding ? Waar liggen de mogelijkheden voor een echte toekomst ? Deze laatste vraag stelt ons, moderne mensen, voor een beslissende keuze. Gaan wij de « toekomst » **alleen** tegemoet met prognoses en planning, zodat er eigenlijk geen toekomst is, maar enkel een uitbreiding van de tegenwoordige toestand met al zijn verwarring en absurditeit, of kunnen wij **ook** nog geloven en hopen op iets wat belangrijker is dan onze twijfelachtige heerschappij, iets wat waarlijk op ons toe-komt in al zijn grootheid en ons tot nieuwe mensen kan omvormen ?

DE TRADITIONELE DENKWIJZE

De moderne mentaliteit stelt zich op het standpunt van de zelfzekerheid van de mens, van het enthcesiasme over zijn mogelijkheden en zijn onbegrensde vrijheid. Die mens wil zelf zijn bestaan in handen nemen en door zijn eigenmachtige ontwikkeling tot een onbeperkte beschikking over zichzelf komen. De gedachte van zondigheid, beperktheid of onmacht wordt ontmaskerd als een laatste rest van de vervreemding en onvrijheid die helemaal zullen verdwijnen onder de kracht van het totale zelfbezit. Deze opvattingen schijnen hun hoogtepunt te bereiken in de 19e eeuw, om al zeer vlug in vraag gesteld te worden door moeilijkheden die het enthoesiasme beschamen. Twee stromingen uit die eeuw sluiten nauw aan bij de problematiek van de internationale verhoudingen : het nationalisme en het ekonomisch liberalisme.

Het nationalisme.

De liberale staat wordt beschouwd als het hoogtepunt van de bevrijding van de mens. De staat is God op aarde, zegt de Duitse filosoof Hegel, en in Christus ziet hij het symbool van wat zich in de moderne tijd verwerkelijkt, namelijk God die mens wordt opdat de mens God zou worden. De afzonderlijke mens betekent niets, zegt Hegel. Hij kan wel goede bedoelingen hebben, maar daarmee haalt hij de werkelijkheid nog niet. Zijn hoogste verwezenlijking bereikt hij als behorende tot de familie, het sociaal-ekonomische bestel, de kultuur en uiteindelijk de staat met zijn wetten en instellingen. Daar worden de goede bedoelingen werkelijkheid en komt de mensheid tot volledig zelfbezit. Maar Hegel voelt als het ware de grenzen van dit gebeuren. Aan het einde van zijn groot werk over

de zedelijkheid schrijft hij dat de staat de laatste werkelijkheid is, en dat de verschillende staten zich van zichzelf bewust worden, wanneer ze elkaar ontmoeten in de strijd om erkenning binnen het perk van de wereldgeschiedenis door verdragen of in oorlogen. Tegen een dergelijke achtergrond moet het liberale patriottisme gesitueerd worden dat de twee wereldoorlogen heeft mogelijk gemaakt. Deze katastrofen zijn zeker niet van aard geweest om de grote idealen van menselijke ontvoogding te bevorderen.

Een leerling van Hegel is Marx. Hij veroordeelt scherp de zelfgenoegzame liberale staat en het nationalisme. De staat, zo meent hij, houdt helemaal niet de voltooiing van de vrijheid en de rechtvaardigheid in, maar beschermt onder schijnvormen het individuele belang. De ideale en bevrijde mensheid, het produkt van de laatste grote revolutie, zal niet enkel geen troost van de godsdienst, maar ook geen staten en geen gezag meer behoeven. Na zo een lange voorgeschiedenis van onvrijheid en geweld zullen de mensen dan eindelijk hun echte geschiedenis beginnen in een evenwichtige maatschappij, zonder enige verdrukking of vervreemding.

Marx' oproep, in 1848 tot het internationale proletariaat gericht, heeft niets van zijn aktualiteit ingeboet, integendeel. Ongetwijfeld heeft het nationalisme nog lang niet uitgediend. De onafhankelijkheidsbewegingen - ook de marxistische ! - die sinds de tweede wereldoorlog Azië en Afrika in beweging houden, zijn erdoor beheerst. De muntkrisissen van het laatste jaar hebben pijnlijk doen aanvoelen hoe sterk de nationale idee nog doorweegt in de kapitalistische wereld. De invloed van Marx doet zich daarentegen vooral gelden bij de Westerse jeugd. Sinds enkele jaren is de Vlaamse beweging alleen niet meer in staat om onze studenten te engageren. De krisis in de studentenbeweging wijst naar een bredere inspiratie, sociaal en internationaal gericht. Het overdreven nationalisme van het Gaullisme heeft in Frankrijk mede het linkse verzet uitgelokt. De Verenigde Staten ondervinden zware moeilijkheden om hun buitenlandse politiek te verantwoorden voor hun eigen bevolking : er is de dienstweigering en het morele faillissement van hun leger in Z.O.-Azië. Bij de jonge mensen zijn de opwerpingen tegen de bewapening en het leger gemeengoed. De « vijand » is een gevaarlijke fiktie, in stand gehouden door een emotionele beïnvloeding van de troepen en de burgers, door het uitbuiten van de primitieve konfliktneigingen en de panieksituatie. En enkelen reeds hebben het niet gelaten bij een kritiek zonder engagement : zij kozen de waardevolle alternatieven : ontwikkelingshulp of burgerdienst.

Het ekonomisch liberalisme.

Met het nationalisme gaat een pijler van onze traditionele samenleving wankelen. Hetzelfde gebeurt met het ekonomisch liberalisme. De ongebreidelde konkurrentie of strijd om macht en erkenning op ekonomisch gebied wordt al lang niet meer ervaren als een bevrijdende faktor voor de mens. De spanningen welke deze strijd voortbrengt, worden - en niet enkel meer door marxisten - als vervreemdend aangeklaagd, wat erop wijst dat deze vorm van ekonomie zich stilaan aan het overleven is, zeker als maatschappijvormende kracht. Zo vragen progressieve politieke groepen de scheiding van politiek en ekonomie, naar analogie met de scheiding van de drie traditionele staatsmachten. Nieuwe vormen van arbeidersbeweging ontstaan door het inzicht dat de wet van winst en efficiëntie

steeds weer tot andere en soms uiterst verfijnde vormen van uitbuiting leidt. Zij verkiezen de terugkeer naar de open klassenstrijd boven de afspraken en de programmaties binnen het systeem. Een deel van de jeugd vindt de prijs van de welstand te hoog. Zij willen liever de welstand in vraag stellen dan de steeds zwaarder wegende druk van de konsumptie te aanvaarden. De konsumptie, zeggen zij, herleidt de « goed »-eren tot koopbare dingen, wat een diepgaande ontwaarding en vervreemding betekent. Het leefmilieu wordt in die beweging betrokken en ook de medemens ontsnapt er niet aan. Het aantal verkeersslachtoffers kan voorspeld worden. Gastarbeiders doen denken aan wegwerpprodukten ; men ziet ze dan ook afdrijven naar de nieuwe ghetto's. En tenslotte is er het feit van de Derde Wereld, de brutale negatie van vele overtuigingen die onze levenswijze tot nog toe gedragen hebben.

De hedendaagse mens ziet in dat hij niet meer als een primitieve machteloos staat tegenover een verdrukkende natuur, maar dat hij machteloos staat tegenover de produkten van zijn eigen vrijheid ; dat hij voor de eerste keer in de geschiedenis de wetenschap en de middelen heeft om het probleem van het tekort aan of de onrechtvaardige verdeling van de natuur- en beschavingsgoederen teniet te doen, maar dat hem de morele kracht ontbreekt om die middelen ter hand te nemen. Het kapitaal bijvoorbeeld zou een bevrijdend middel kunnen zijn. Als waardensysteem laat het toe de goederen en produkten gemakkelijker te verhandelen en uit te wisselen. Maar de mens laat die mogelijkheid ontsnappen aan zijn verantwoordelijkheid en verworden tot een verdrukkende en vervreemdende struktuur. Hoe komt het toch dat de mens, eerder dan te kiezen voor de ruimte van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid, zich steeds weer laat verdrukken door zelfgemaakte goden ?

Tegenover deze realiteit stelt men best niet de vraag van schuldigen en slachtoffers, van bedriegers en bedrogenen. Dit zou een valse vraag zijn, daar zij op het primitieve niveau van het konflikt tussen de mensen blijft staan. Veel eerlijker is het op zoek te gaan naar het konflikt binnen het eigen ik, zijn eigen levenswijze, zijn eigen ethiek ernstig in vraag te stellen en de vele vormen van zelfbedrog en vervreemding, zowel op individueel plan als op het plan van de maatschappelijke strukturen, bloot te leggen. Kan men het alleen de politici kwalijk nemen dat zij de ekonomische problemen ernstiger opnemen dan de eigenlijke politieke problemen ? Is uiteindelijk niet de keuze van ieder afzonderlijk ervoor verantwoordelijk dat de maatschappij in de ogen van de jeugd soms het uitzicht heeft van een massa moeilijk samen te houden, willekeurige, zelfgenoegzame individuutjes, die hun illusie van welstand en vrijheid bekopen met politieke en morele kleinheid en onvermogen ?

DE NEGATIEVE REAKTIES

De morele krisis wordt vooral negatief ervaren. Het streven naar vrijheid en zelfbeschikking, dat de liberale burgerij van de 19e eeuw tot grootse prestaties heeft geïnspireerd, verliest zijn kracht, met als gevolg dat zich vooral de tekorten laten gevoelen. Enthoesiasme voor nieuwe mogelijkheden is er niet veel te vinden. Onder een zekere schijn van zelfstandigheid verbergt de jonge generatie heel wat ontgoocheling en moedeloosheid. Het deel van de jeugd dat het meest sensatie verwekt en precies daarom als symbool optreedt, reageert eerder door

de negatieve verschijnselen ekstreem door te trekken - een uiterst konservatisme dus ? of gaan zij de weg van de absurditeit en de vernietiging om zich zodoende te zuiveren ? - dan door opbouwende alternatieven te zoeken. De uiterste willekeur en zelfgenoegzaamheid, het verdacht maken en afwijzen van overtuigingen en engagement, het breken met normen en tradities, het geloof in de revolutie, de zelfvernietiging in de drugs en de sex, dat alles wordt vaak voorgesteld als een totale « bevrijding » en maakt juist daarom zoveel indruk op goedmenende jonge mensen.

Een niet te onderschatten gevaar bedreigt onze jonge mensen : namelijk dat zij al te zeer in de belangstelling staan. De jeugd is precies de leeftijd van de zelfgenoegzaamheid en het zelfbedrog, het illusorisch geloof in de almacht van de eigen subjektiviteit, het eigen ik, tengevolge waarvan de gehele ervaring aan een niet objektieve en daarom zo absolute en tegelijk zo gemakkelijke kritiek onderworpen wordt. Nu kunnen onvolwassenen tot volwassenheid ontwikkelen, wanneer zij hun gesloten subjektiviteit doorbreken en zich openstellen voor de echte werkelijkheid, die eerst in die openheid onvervalst kan verschijnen. Daartoe zijn jonge mensen uit zichzelf niet in staat. Zij moeten die werkelijkheid aangeboden krijgen uit de wereld van de volwassenen. Maar hier ligt waarschijnlijk de knoop van vele konflikten. De jeugd moet al te dikwijls ervaren dat de volwassenen, wat hun overtuigingen en levenshouding betreft, ook zelfgenoegzaam zijn of onverschillig of onzeker. Bijgevolg staat de jonge generatie zonder waardevolle voorbeelden, zonder betrouwbare partner in de meest essentiële dialoog van het bestaan, namelijk het toetreden als volwassene tot de maatschappij. Het gevolg is duidelijk. De jeugd zal een vals voorbeeld krijgen, namelijk zichzelf. En zo verschijnt een omgekeerd effekt. In plaats dat de jonge mensen omhoog getrokken worden, ontmoeten ze in onze beschaving tal van elementen die hen nog sterker in zichzelf opsluiten. Wanneer zij in moeilijkheden komen, gebeurt dat vaak omdat zij vastlopen in een illusorisch zichzelf, dat dichtvalt op zijn eigen bespiegelingen en de aandacht verliest voor de echte werkelijkheid. Daarom wordt terecht beweerd dat de jeugd eerst en vooral voorbeelden nodig heeft, werkelijke en inhoudsvolle idealen. Daarom mag zonder aarzelen de uitbuiting van de jeugd in de reklame en de konsumptie, op het gebied van de ideologieën en theorieën aangeklaagd worden.

Het typeert de zelfgenoegzaamheid van het 19e eeuwse mensbeeld, dat het de jeugd als de interessantste periode van het leven voorstelt. Hedentendage lijden wij erg onder die erfenis. Velen leven in de voortdurende vrees niet « in » te zijn, niet mee te zijn. Dit heeft onder meer op moreel en religieus gebied ernstige gevolgen. Sommige opvoeders en verantwoordelijken stichten verwarring bij de jeugd, doordat ze voortdurend uit zijn op het nieuwe, het zogezegd progressieve. Eigenlijk bevinden ze zich in een spiegelgevecht en doen zij niets anders dan hun eigen gebrek aan openheid op de werkelijkheid projekteren op anderen, die daar uiterst vatbaar voor zijn, omdat zij aan dezelfde kwaal lijden. De oudere generaties moeten ongetwijfeld een inspanning leveren om de nieuwe verschijnselen te begrijpen en te eerbiedigen, maar vooral moeten zij de moed opbrengen om te laten zien dat zij met een niet geringe krachtinspanning en morele inzet de nieuwe mogelijkheden hebben aangebracht. Het zou een hele toenadering betekenen tussen de generaties, zo de ouderen niet op fanatieke wijze, maar met de gepaste zelfkritiek zouden durven uitkomen voor hun over-

tuigingen, die zich reeds in de werkelijkheid hebben waargemaakt, hoe beperkt die realisaties misschien ook zijn.

Doch alvorens door te gaan met de vraag van de reële mogelijkheden, moeten wij eerst enkele negatieve reakties nauwkeurig onderzoeken.

De onvolwassen reakties.

Sommigen zoeken hun heil in de utopische breuk met de bestaande levensvormen en verlopen in een willekeurige, primitieve levenswijze, die ze als oorspronkelijk en paradijselijk voorstellen. Ze verwerpen de arbeid en de beschaving en verzinken in oppervlakkig geïnterpreteerde Oosterse godsdiensten, drugs, twijfelachtige vormen van samenleven. Juist die personen kunnen niet inzien hoe zij tenslotte blijven steken op een lager niveau van menselijke ontwikkeling. Ze leven binnen de fantasieën van hun gesloten geest. En wat zij als een « bevrijde » levenswijze voorstellen is het angstwekkende teruglopen naar een vorm van verminderde menselijkheid en verstoorde ervaring. Niet enkel in bepaalde groepen, zoals hippie's en kabouters, maar ook in een geïndoktrineerde wijze van spreken uiten zich zulke vormen. Hoewel een aantal ideeën van kritische groepen bij een oppervlakkige kennisname steekhoudend blijken en als dusdanig de jeugd aanspreken, moeten ze toch naar hun bedoelingen radikaal afgewezen worden, omdat ze de werkelijkheid miskennen en de groei naar volwassenheid kunnen verstoren.

Indien de moderne kultuur gekenmerkt wordt door het zelfbezit van de mens, dan staan wij hier dicht bij een ziekelijke gestalte van deze kultuur. Als totale zelfbevrijding worden immers een aantal opvattingen en belevingen aangeprezen, die het individu gevangen houden in een weinig ontwikkeld bewustzijns- en ervaringsstadium, namelijk in de geslotenheid van zijn subjektiviteit, en die zo het bestaan van de gemeenschap bedreigen. De illusie van het paradijselijk bestaan verbergt de afgrond van de vernietiging, zoals het volmaakte beeld van de waterspiegel voor het kind de dreigende verdrinkingsdood verbergt. Hierbij weze aangestipt dat regressieverschijnselen ook in het dagelijks leven veelvuldig voorkomen : de anti-autoritaire opvoeding, het schaamteloos opgeven van inspanning en studie, de sfeer van de sex, de mode, sommige vakantiepraktijken ; en wellicht is in dit opzicht heel de wereld van het imaginaire, zoals die zich ontplooit in de reklame, de film, de TV, nogal dubbelzinnig.

Op dit niveau kan met de jeugd moeilijk een dialoog begonnen worden. Immers, de mens die in zo een primitieve vorm van zelftevredenheid vastgelopen is, kan uiteindelijk een andere mens niet meer als zodanig erkennen en er een gesprek mee aangaan. Het blijft uiterst twijfelachtig of de solidariteits- en gelukservaringen, waar bijvoorbeeld de kommunes zich op beroepen, wel tegen het kontakt met de volle menselijke werkelijkheid bestand zijn en niet bij inbeelding blijven. En degenen die alle gezag verwerpen, verkondigen zij enkel het lege ideaal van een gemeenschap waarin de mensen zomaar als broeders samenleven, of weten zij zich ook verantwoordelijk voor de werkelijkheid van de nieuwe maatschappij? Dan zouden zij best niet hun idealen nastreven door ze te ontkennen, namelijk door in de bestaande gemeenschappen wantrouwen te zaaien en terreur te verspreiden. De geest, door de zogenaamde kritische onderwijsgroepen langs hun akties en publikaties - het Rode Boekje ! - verspreid, spreekt duidelijk genoeg.

De negatieve reakties op het niveau van de samenleving : kontestatie en revolutie.

De kontestatie wortelt diep in de moderne mentaliteit. Wellicht is zij de « demokratisering » van een verschijnsel dat gedurende de laatste eeuwen in onze Westerse samenleving al maar duidelijker vormen heeft aangenomen, namelijk dat individuen en minderheidsgroepen zich bevestigen enkel en alleen door afstand te nemen van het bestaande, door negerend op te treden, en dat ze dit afstandnemen tot een levenshouding uitbreiden. Wanneer ik afstand neem, verrijk ik het bestaan. Afstand nemen laat de werkelijkheid en de andere mensen onverminderd verschijnen en het laat mij toe mijn eigen positie beter te bepalen. Onze moderne kultuur heeft, uitgaande van het zelfzekere ik, die twee bewegingen, het verschijnen van de werkelijkheid en de zelfkennis in zekere zin verward. De enige werkelijkheid is het ik en dat ik stelt zich, bevestigt zich door het andere en de andere af te wijzen. Zo draagt de kontestatie tegelijk de kenmerken van een totale zuiverheid en een totale leegte. Niet meedoen, enkel protesteren, mijn ik redden, want al het andere is onzuiver, gekompromitteerd, rot. Maar zulk afstand nemen is niet méér dan de schaduw van de verkeerde toestanden, even zelfgenoegzaam als haar voorwerp, en daarom veroordeeld om met haar voorwerp te vergaan. Het gevaar van een dergelijke kontestatie wordt duidelijk, wanneer wij bedenken hoe gemakkelijk iemand zich laat vangen in het zinloze en onwerkelijke spiegelgevecht tussen wat men noemt zwijgende meerderheid en kontesterende minderheid, of verdrukkers en verdrukten, uitbuiters en uitgebuiten, bedriegers en bedrogenen. In oorsprong ligt het konflikt niet tussen de mensen, maar in de mens, die dit evenwel moeilijk aanvaardt en zijn schuld steeds weer op de andere schuift.

Een specifiek aspekt van de kontestatie bestaat in het verdacht maken van de ideologieën. Indien de moderne mens zijn levensinzicht steunt op zijn totale « bevrijding » en zelfbewustzijn, dan blijft er tenslotte geen ruimte voor de vrijheid van iemand anders. Want zo ik absoluut zeker ben van mezelf en heel mijn ervaring laat sluiten op mijn eigen ik, dan kan ik het standpunt van de andere ontleden en herleiden tot mijn inzicht. Kritiek van die aard verbindt zich graag met het oppervlakkige aanwenden van bepaalde menswetenschappen zoals historisch onderzoek, sociale en psychologische analyse, of met de mogelijkheden van de kommunikatiemedia, zelfs van de kleinkunst en het kabaret. Zulk ontledend, cynisch spreken vindt achter elk menselijk initiatief de kleine kanten, het bedrog, het misbruik. Het geeft de indruk dat het bestaan van een mens hoofdzakelijk verloopt volgens wetmatigheden die ontsnappen aan de vrije, persoonlijke inzet. Wegens zijn polemisch en sensationeel karakter heeft deze moderne vorm van kwaadsprekerij vlug de jeugd op zijn kant, maar hij kwetst die jeugd in haar goede bedoelingen en verlamt ze in haar idealen. Men denke hierbij aan de verdachtmaking van de school, de Kerk, liefdadigheidsakties, openbare instanties, politieke figuren.

De oplossing welke op maatschappelijk vlak gezocht wordt voor die strijd, bestaat in het kompromis van de levensbeschouwingen en tenslotte in de neutraliteit. Aangezien de zelfgenoegzame ideologieën geen dialoog kunnen beginnen, trachten ze tot een kompromis te komen, dit wil zeggen de vijandigheid tot onverschilligheid te milderen. Een volgende stap is dan de neutraliteit. Als er zo-

vele zelfgenoegzame overtuigingen zijn, moeten ze strikt individueel blijven, en kunnen ze niets betekenen op het plan van de gemeenschap. Daarom moet de gemeenschap neutraal en kleurloos zijn. Ze kan enkel zorgen voor « objektieve » aangelegenheden. En op die manier kan uit de onmacht van de ideologieën langs een omweg de linkse ideologie voortkomen, die zich uitgeeft als een niet-ideologie, namelijk dat in de maatschappij enkel de sociaal-ekonomische aspekten objektieve geldigheid bezitten. Men staat dus voor een dialektische beweging waarin de liberale idee van de absolute individuele zelfbeschikking zichzelf uitholt en verwijst naar de totalitaire idee van de kollektiviteit. De opvatting van pluralisme en verdraagzaamheid mag dus niet geformuleerd worden binnen deze beweging. In geen van haar ekstremen immers komt ze tot een werkelijke opvatting van enerzijds de persoon en anderzijds de gemeenschap en de politiek.

Iets over de revolutie. Marx meende dat de geschiedenis het punt bereikt had waarop de laatste revolutie ten gepaste tijde de ideale, van alle vervreemding bevrijde, statenloze mensengemeenschap zou inleiden. Dat dit tot nu toe niet gelukt is, blijft een zwak tegenargument. Tenslotte zijn op het wereldvlak beschouwd de toestanden er ook niet op verbeterd, integendeel ! Een ernstiger opwerping zou kunnen zijn dat Marx' theorie steunt op het verabsoluteren van zijn struktuur -ideeën, namelijk in die zin dat de geschiedenis aan de mens geen andere kans biedt dan het gewelddadige, onpersoonlijke konflikt van de strukturen - de klassenstrijd -, en dat bijgevolg het initiatief en de verantwoordelijkheid van de persoon praktisch uitgesloten worden. En toch verdient Marx de volle aandacht. Samen met anderen uit de 19e eeuw heeft hij heel wat illusies ontmaskerd en inzichten verworven die wij, moderne mensen, zo wij eerlijk willen blijven bij het verwoorden van onze levenswijze, niet kunnen ontgaan. Vóór Marx dacht men dat de mens zich individueel kon richten naar een zedelijke wet of eigenmachtig over zijn zedelijkheid besliste. Sindsdien hebben wij geleerd dat ons bestaan en ons handelen óók gevat zijn in strukturen, sociale en psychologische, strukturen ook van het denken en van het spreken. Het volstaat niet meer voor een kristen te zeggen dat de wet van de naastenliefde de klassenstrijd verwerpt. De klassenstrijd is een feit. Het komt er dan alleen nog op aan te kiezen. Kiest men de oplossing van Marx, namelijk de wetenschappelijk bestudeerbare maar onvermijdelijke wetmatigheid van de strukturele konflikten ; of kiest men voor de beslissing van de persoon die zich van de strukturen kan bewust worden en ze kan vermenselijken ? In elk geval heeft de zelfzekere moraal afgedaan. Elke levenswijze heeft haar strukturen en dus haar spelregels. En geen enkele levenswijze beschikt dermate over zichzelf, dat zij haar spelregels kan veralgemenen zonder onrechtvaardig te worden. Daarentegen kunnen wij door ons bewust te worden van de strukturen, er de beperkingen van inzien en kiezen voor de dialoog, het enige alternatief voor het gewelddadige konflikt.

Opmerkelijkerwijze haalt de jonge generatie Marx' revolutie-gedachte los uit haar wetenschappelijke inspiratie, om er weer een utopische idee van te maken. Er worden struktuurhervormingen gevraagd, alsof de individuen de strukturen zomaar konden veranderen, terwijl Marx duidelijk eist dat de revolutionair geduld zou oefenen om de zwakke plekken in de toestand op te sporen en daar de doorstoot te wagen. Het zou wel eens kunnen zijn dat de jeugd in haar voortvarendheid niet de revolutie maakt, maar ondanks haarzelf door de revolutie - of de reaktie ! - gekozen wordt als de zwakke plek.

DE POSITIEVE MOGELIJKHEDEN

Tot hier een poging om aan te duiden hoe de zelfzekerheid van de moderne mens zich tegen zichzelf keert, en hoe de jeugd op die toestand reageert op een wijze die veel kenmerken vertoont van de toestand zelf. De negatieve reakties blijven al te dikwijls steken in de ik-illusies en slagen er niet in zich te verheffen boven de tekorten. Ook de wijze van spreken welke ik tot hiertoe gevolgd heb, lukt daar niet in. Want ontleden en kritiek leveren hoort tot dezelfde sfeer van zelfgenoegzaamheid en vernietiging. Wanneer iemand toestanden onderzoekt en ontleedt, poogt hij ze aan zijn inzicht te onderwerpen, dit houdt in ze in hun onherleidbare eigenheid aan te vallen, er het schone en het waardevolle van te ontkennen. Ligt hier niet de diepe ontgoocheling van deze tijd, dat het « geloof » in de totale beheersing van het bestaan, die een totale bevrijding van de mens zou moeten betekenen, tenslotte slechts een vernielende en lege illusie blijkt te zijn ? Een illusie, waarvan in de vorige eeuw reeds velen de konsekwenties doorgetrokken hebben tot in de zelfmoord ; een illusie, die rond de tweede wereldoorlog in het existentialisme de vorm heeft aangenomen van een heroïsche uitdaging tegen de absurditeit, en in bepaalde vormen van marxisme het blinde geloof in het geweld en de haat blijft prediken ; een illusie, die heel wat mensen trachten onschadelijk te maken door ze te bestendigen in een obsessionele en zinloze kring van verlangen en verzadiging : de verzadiging van de kennis, de prestatie, de macht, het bezit, de seksualiteit, de konsumptie, met als tegenbewegingen de onverschilligheid, de minachting, de weigering.

De moderne kultuur koos ergens toch een weg, welke het kristendom radikaal verwerpt, de weg van de hopeloze verzadiging van het ik, van de illusorische droom van een aards paradijs. Geloof en hoop heten in dit moderne perspektief vervreemding en moeten dus verdwijnen, omdat zij het onbeperkte zelfbezit ontkennen. Tot de liefde geraakt het moderne denken al niet meer. Het blijft staan bij een starre rechtvaardigheid. Degenen die bewust de laatste stap gezet hebben en de dood van God proklameerden, waren niet bijster enthoesiast : zij voorspelden de mens een harde en troosteloze tijd.

Luisteren naar een waarachtig kristendom kan een verruiming bieden om uit de impasse van de moderne mentaliteit los te komen en in de gegevenheden van deze tijd het waardevolle te vinden.

Toch is op onze dagen de echte boodschap niet altijd onmiddellijk toegankelijk. Sommige strekkingen in de moderne theologie oordelen blijkbaar dat de boodschap zich zonder meer moet aanpassen aan de huidige mentaliteit. De Kerk kan niets anders betekenen dan een verzamelnaam voor alle uitingen van sociale bewogenheid. Geloof staat gelijk met persoonlijke inzet. De eigenlijke godsdienst heeft zich overleefd. Dergelijke ideeën grijpen de jeugd diep aan. In hun gevoeligheid voor sociale- en wereldproblemen neigen jonge mensen ertoe de waarde van de zelfzekere inzet te verabsoluteren en de geloofsinspiratie tot die zelfzekerheid te herleiden. Zij zien evenwel niet voldoende in hoe zij niet enkel de betekenis van het geloof tekort doen, maar tegelijk ook blijven vastkleven aan de mentaliteit die zij bestrijden.

Het Evangelie uit zich bijzonder hard tegen de zelfzekerheid. Niet in zelfverheffing kunnen de grote dingen gebeuren, wel in dienstbaarheid en nederigheid : met deze houding neemt de verlossingsgeschiedenis een aanvang. In de open-

heid en de gehoorzaamheid, het kunnen luisteren, het beschikbaar zijn van de mens, kan God de geschiedenis binnentreden om de mens te verheffen. Want wie zich verheft zal vernederd, en wie zich vernedert zal verheven worden. Wie zijn leven zoekt zal het verliezen, en wie het verliest zal het vinden. Of anders gezegd, wie zijn valse illusies verliest, vindt de openheid, waarin een waardevol bestaan zich kan ontplooien. Christus zelf heeft die openheid en zelfvergetenheid voorgeleefd tot het uiterste. In de beschikbaarheid voor zijn Vader heeft Hij het lijden en de dood - in de ogen van de wereld de smadelijkste vernedering - ondergaan en zo de heerlijkheid bereikt.

Dit gebeuren van heil en verlossing stelt duidelijk dat het zwaartepunt van het bestaan niet in het ik ligt, maar erbuiten, naar de andere toe. In dit perspektief kan zich de wending uit het ik, de overwinning op de ontgoocheling van een gesloten bestaan voltrekken. De verruiming van de ethiek gebeurt op het paradoksale keerpunt waar de innerlijk bedreigde en zichzelf verterende zelfgenoegzaamheid van de mens zich kan be-keren tot de zelfvergeten openheid op een reddende werkelijkheid, die de mens zozeer overschrijdt dat hij ze alleen in een houding van geloof en hoop kan vatten en in liefde kan bereiken. In de openheid, waarin God zijn zorg voor de mensen bekendmaakt, kan zich de levenshouding waarmaken, enerzijds van geloof en hoop op een werkelijkheid die alle menselijke eigengereidheid te boven gaat en daarom juist de mens telkens weer oproept onvoorwaardelijk zichzelf te verlaten, en anderzijds van een heel onmiddellijke liefdevolle inzet voor de medemens, die de meest nabije verschijning is van Gods allesoverschrijdende grootheid. De grondlijnen van de kristelijke ethiek sluiten aan bij de grondstrukturen van de ontwikkeling van de mens naar volwassenheid. Na de spontane openheid van het kind en de gesloten bewustwording van het ik in de jeugd, moet de volwassene iemand zijn die, zonder van zichzelf te vervreemden, de aandacht voor het belangrijkste, het werkelijke terugvindt. Daarom blijft de kristelijke inspiratie uiterst zinvol als uitgangspunt voor een levenshouding, vooral voor de jeugd nu zij haar onrust manifesteert ten aanzien van de nieuwe menselijke verhoudingen, met name het vermenselijken van de strukturen binnen de eigen gemeenschap en het openbreken van die gemeenschap naar de universele mensheid toe.

Vanuit dit standpunt kan uitgezien worden naar enkele meer konkrete implikaties. Het kristendom komt hier enkel ter sprake als ethische inspiratie. Het religieuze als zodanig blijft buiten beschouwing. De weg naar het religieuze ligt daar open, waar de kristelijke ethiek alle geruststellende en verzadigende antwoorden over de menselijke situatie weigert, daarentegen de mens openstelt voor de ruimte van een antwoord dat alle mogelijke vragen overschrijdt.

De rechtvaardigheid

Rechtvaardigheid betekent bereid zijn de mensen en de dingen tot hun recht te laten komen, te laten zijn wat ze zijn, er eerbied voor te hebben.

Is het rechtvaardig pluralisme en verdraagzaamheid zó op te vatten, dat een werveling van opinies over de jeugd wordt losgelaten en dat zij naar willekeur te kiezen heeft ? Getuigt het van eerbied dat allerlei oppervlakkige, emotioneel geladen doctrines losgelaten worden op de jeugd ? Het werd reeds gezegd : een zogezegde « vrijheid » van overtuiging mag niet leiden tot ontwaarding of onderdrukking ervan. Ook mogen jonge mensen niet in onrijpe gewetenskonflikten,

schuldkompleksen of morele verlamming geraken en zo zichzelf verliezen omwille van opruiende of zelfs leugenachtige taal. De volwassenen hebben als eerste plicht van rechtvaardigheid misgroeiingen in de overigens zoveel belovende morele krisis tegen te gaan. Een overtuigde kristelijke levensopvatting biedt een brede basis om met andere levensbeschouwingen in kontakt te treden. Door zijn principiële aandacht voor al wat van de mensen is, komt het echt kristelijke standpunt tot een vorm van eerbied die rijker is dan een lege en onverschillige neutraliteit en die anderzijds ook niets te maken heeft met enig fanatisme.

In dit verband stelt zich ook het probleem van het algemeen vormend onderwijs. Vaak wordt beweerd dat het onderwijs nuttig en efficiënt moet zijn en dat bijgevolg een heel stuk van het traditionele onderricht kan verdwijnen zoals geschiedenis, letterkunde, klassieke talen. Het is pijnlijk dergelijke beweringen te horen vanwege personen die zelf veel aan hun humaniora te danken hebben. Hoe hebben zij hun jeugdkrisis verwerkt ? Hoe hebben zij hun volwassenheid en ontwikkelingspeil bereikt ? Toch niet dank zij de vakken die « nuttig » waren voor ergens een latere specialisatie ? Zulke vakken bekommeren zich nauwelijks om menselijke problemen, daar die problemen geenszins « nuttig » of « efficiënt » zijn. Welnu, hoe zal de huidige jeugd, die het qua ontwikkeling zeker niet gemakkelijker heeft dan de vorige generaties, nog de kans krijgen zichzelf te worden als men het onderwijs herleidt tot een leerproces en als juist dit gebied verlaten wordt, waarop men jonge mensen tracht kansen te geven om in het klare te komen met zichzelf. Is er nog sprake van onderwijs als de ontwikkeling van het kind, de onzekerheden en de krisis van de puberteit buiten beschouwing gelaten worden ? Als de jonge mens eenvoudigweg het recht en de mogelijkheid niet meer heeft een eigen persoonlijkheid te worden ? Wij moeten nu al ondervinden dat jongens hun problemen niet meer thuis of in de school ter sprake brengen, maar ermee afdrijven naar milieu's die heel wat minder geschikt zijn om hen te helpen. Zullen wij die toestand dan nog verergeren ? Zullen wij de morele ruimte van de jonge generatie nog verengen ? Of zijn wij er misschien mee akkoord idioten te kweken, zonder menselijke problemen, tevreden met een amoreel en « efficiënt » bestaan ? Er valt ongetwijfeld veel aan te merken op het onderwijs. Zeker behoeven een aantal bestaande vakken een grondige herziening - wat overigens gebeurt - en moeten er wellicht vervangen worden door andere. Daarbij voegt zich ook de dwingende opgave de algemene vorming op een of andere wijze voor elkeen toegankelijk te maken. In het licht van deze opdrachten lijkt het onzinnig omwille van deze specialisatie of dit beroep - er is zoveel te doen in de wereld - de eigen algemeen menselijke vorming te verloochenen en ze aan de jonge generatie te ontzeggen.

Het deel van de jeugd dat sociaal en moreel het gevoeligst is, eist een opvoeding die op menselijk gebied nog veel verder gaat dan tot nog toe het geval is geweest en die veel minder direkt « efficiënte » geleerdheid bijbrengt. Zij heeft immers ingezien dat zij het onderkennen van menselijke vragen en het zoeken naar oplossingen moet leren en dat het een uiterst gevaarlijke illusie is te menen dat de problemen klaarblijkelijk zijn en de oplossingen voor de hand liggend. De intuïtie voor de verrijkte menselijke verhoudingen heeft voor die jonge mensen als logische tegenhanger de onzekerheid betreffende hun persoonlijke morele positie. Bijgevolg liggen de normen voor hun levenskeuze, voor hun inzicht in menselijkheid en rechtvaardigheid veel verder dan in de engere traditionele moraal. Zij stellen vragen waarvoor nauwelijks een begin van antwoord

bestaat. Hoe komt het dat het immorele binnen de staat toegelaten is bij de ontmoeting van de staten ? Hoe komt het dat de geldende moraal het individu en de familie tot een hoogstaand leven opvoert, maar dat de ontmoeting van individuen, bijvoorbeeld op ekonomisch gebied, gebeurt op het veel lagere niveau van konkurrentie, wantrouwen en strijd ? Het kan een heel probleem worden voor een jongen te merken dat vader gans andere principes aanvaardt in zijn familieleven dan in zijn beroepsleven. En dan is er de maatschappijkritiek, het bewustzijn te leven binnen onrechtvaardige strukturen. De morele opdracht, welke uit deze ontdekking groeit, is vooralsnog onoverzienbaar. Vandaar dat zovele jongeren, uit een zeker gevoel van ontgoocheling ten overstaan van hun omgeving, zich aangetrokken voelen tot de radikale aktie. Welk antwoord hebben wij op de opmerking dat wij struktureel tot de onderontwikkeling in de wereld bijdragen ? Dat wij ook in onze rijke landen omwille van zogezegde vooruitgang en welstand onmenselijke strukturen in leven houden, zoals het opgejaagde arbeidsritme, de verkeerschaos, de milieuverontreiniging, het uitsluiten van minder valieden, de uitbuiting van vreemde arbeiders, de konsumptiedwang ? Zijn wij bereid onze traditionele moraal van « individuele vrijheid » te verbreden tot de moraal van persoonlijke medeverantwoordelijkheid en politiek engagement ?

De ouderen zeggen gemakkelijk dat aan dergelijke toestanden, zoals ook aan de onderontwikkeling, niet veel te verhelpen valt. Die toestanden zullen zichzelf wel onmogelijk maken en dan noodzakelijkerwijze een wending nemen. Het doet vreemd aan vast te stellen hoe weinig geloof in de vrijheid en de mogelijkheden van de mens er beleden wordt en hoevelen er, zij het niet direkt bedoeld, toegeven aan een deterministische en enggeestige kijk op de mens. Tenslotte aanvaarden deze personen dezelfde enge visie als de gewelddadige revolutionairen. In het voordeel van deze laatsten pleit dan nog dat zij er zich voor willen inzetten om de toestand vlugger te doen keren.

Voor de minst geschonden kernen van de samenleving, zoals het gezin, de school, de jeugdbeweging, de Kerk, wacht hier een enorme opdracht van rechtvaardigheid. Deze kernen bezitten nog de door geen enkele wetenschap of techniek te vervangen mogelijkheid om vanuit de oorsprong en de vorming van het bestaan de echt menselijke ontmoeting, de dialoog in te zetten. De dialoog, opgevat als uiterste openheid en rechtvaardigheid, als werkelijk ideaal van gesprek tussen de mensen, kan op alle niveau's de verhoudingen verruimen, de verhoudingen tussen personen, tussen groepen, tussen persoon en struktuur, mens en natuur.

Wij leven nog zo primitief, zo emotioneel, zo angstig, eigenzinnig en vol zelfbedrog. Wij komen er zo moeilijk toe verstandig te zijn, de menselijke ruimte open te stellen en te luisteren naar de andere en het andere, de andere en het andere tot hun recht te laten komen. Er wordt in deze tijd veel gepraat, hard gediskussieerd, maar weinig gedialogeerd. Want de dialoog vraagt geduld, verloopt langs onzekerheid en misverstand, maar grijpt dieper. Er rest geen ander alternatief om het blinde konflikt te overwinnen en het ideaal van vrede te vestigen. Kunnen de groepen die zich voor het eerst in het gesprek van een kultuur, en de kulturen die zich voor het eerst in het gesprek van de geschiedenis mengen, iets betekenen, een rechtvaardige behandeling ervaren, als zij niet aanhoord worden en geen menselijk antwoord krijgen ? En kan iemand beweren

reeds te beschikken over de woorden om de verscheidenheid onder de mensen ongeschonden tot eenheid op te voeren ? Eén voorbeeld. Gaat de mens het wereldbevolkingsprobleem louter als een technisch-wetenschappelijk probleem aanvatten of zal hij het in een breder menselijk kader benaderen ? Deze vraag verwijst onmiddellijk naar de zeer nabije problematiek van gezinsplanning, anti-konceptie en abortus. Welke woorden zijn er om daarover te spreken ? En toch dringen de problemen zich op : individuele vragen krijgen universele dimensies en omgekeerd. Wat doet de mens ? Vlucht hij angstig in zichzelf of neemt hij vol vertrouwen in de werkelijkheid de uitnodiging aan ?

De naastenliefde

Het was al zo moeilijk iets te zeggen over de rechtvaardigheid. Over de liefde spreken is nauwelijks mogelijk. Met de liefde worden de menselijke vermogens en beheersing radikaal doorgebroken naar het belangrijkste toe. De rechtvaardigheid eerbiedigt wat bestaat. De liefde bevordert en vermeerdert het bestaande. De onuitputtelijk rijke boodschap van het Evangelie laat niet af bekering te vragen, toewending van het eigengereide ik weg naar het belangrijkste, dat verschijnt in de medemens, - de medemens die het ik altijd overschrijdt, die van mij altijd méér kan vragen dan ik van mezelf mag vragen, de medemens die het belangrijkste is en zo verwijst naar de transcendente God.

God kan niet verschijnen in een wereld van konkurrerende mensen, die een strijd op leven en dood aangaan om erkenning. Zozeer heeft God zich verbonden met de mens, dat deze Hem kan verjagen en dood verklaren. God verschijnt als de mens niet erkenning eist maar erkenning geeft, vooral aan diegenen, die niets hebben wat erkenning afdwingt, geen rijkdom, geen macht, enkel een menselijk gelaat, misschien leeg door ellende en misvormd door geweld. Dat is een bijtende en tegelijk troostende werkelijkheid, bestemd voor volwassen mensen.

De mate waarin de mens aan deze eis moet voldoen, kan hij nooit zelf bepalen. Die maat zal hem steeds weer gegeven zijn vanuit de medemens. Nooit zal hij zeker zijn of hij rechtvaardig en liefdevol genoeg was, of hij zich niet liet vangen in zijn zelfgenoegzaamheid. Dat is tenslotte de zin van ons bestaan, dat het nooit sluit op zichzelf, dat het resultaat altijd maar kan liggen in de andere mens en het laatste antwoord in het wachtende zwijgen van God, die zijn menselijke kant aan de wereld getoond heeft in zijn Zoon en blijft tonen in zijn getuigen, de Kerk. Deze mensen houden de hoop levendig. Zij bezitten de kracht om de angst voor de drukkende feitelijkheid niet te verergeren door te vluchten in de illusie van hun ik, maar te overwinnen door hun geloof in het belangrijkste.

De morele krisis van deze tijd betekent voor de gelovige de onmiddellijke gestalte van wat het geloof altijd geweest is, een voortdurende toestand van onderscheid en oordeel tussen het ik en het belangrijkste. Daarom houdt de krisis steeds ook de bekering in, de uitnodiging het ik te verlaten in de richting van de toe-komst, hetgeen op de mens toe-komt, omdat het belangrijker is dan zijn ik, namelijk de medemens en God.

Paul Thoen

Indiabrief

ZWARE OPGAVE

Vertel ons wat over India ! Daarmee beginnen is al moeilijk en eventueel ophouden nog moeilijker : 550 miljoen mensen met elk jaar een aangroei van ongeveer 20 miljoen, 250 talen en dialekten geschreven in 12 geschriften, 3500 jaar geschiedenis, 330 miljoen goddelijke wezens die door een religieus Hindu elke morgen begroet worden (eigenlijk even talrijk, zegt men, als de haren op de huid van een koe), tien « menswordingen » (de laatste moet nog gebeuren), een tiental godsdiensten met alleen al in het Hindoeïsme tal van sekten en onderverdelingen, ongeveer 60 politieke partijen enz...

Een duizend jaar oude cultuur, die ongeëvenaarde hoogtepunten in de literatuur, beeldhouwkunst, filosofie en mystiek bereikt heeft. Een land dat nu met enorme economische moeilijkheden te kampen heeft die een oppervlakkige bezoeker gek maken maar dat betoverend inwerkt op wie er langer blijft, zoals de herdersfluit die op een volle maannacht, naast een brede, zacht voorbijglijdende rivier alle tonaliteiten van romantiek kan opwekken.

Een student in Leuven had voor zijn licentiaat in Economische Wetenschappen een thesis over ontwikkelingshulp klaargemaakt, een vloed van oplossingen die in enkele jaren tijd van India een welvaartstaat zouden maken. Ik ontmoette hem in juni, juist voor hij vertrok naar India om er drie maanden als « vrijwilliger » te werken in een ontwikkelingsproject ergens in het zuiden. Toen ik hem bij zijn terugkeer weer ontmoette, vertelde hij hoe bij zijn thuiskomst hij als eerste reactie zijn thesis verbrandde, of althans één exemplaar ervan. Het is de normale

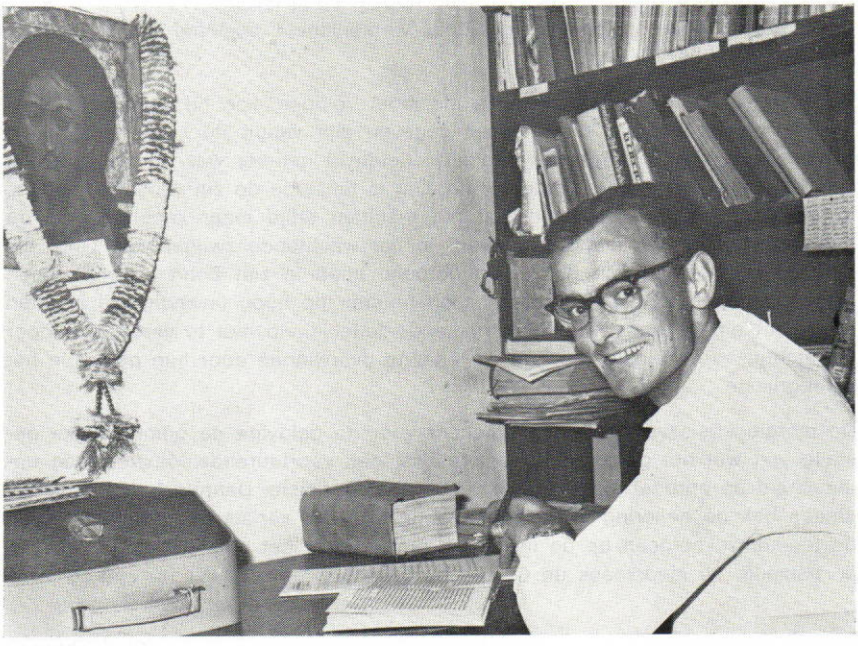

Pater Winand Callewaert als student aan de « Benares Hindu University » (India).

reactie : wie van ver India bestudeerd heeft, kent alle oplossingen ; wie er voor enkele weken verblijft kan er uren conferenties over geven ; na enkele maanden begint men al met meer voorbehoud te spreken en na zes jaar weet je niet wat zeggen, of hoe je het moet zeggen.

BEVOLKING

Om het nu eens gemakkelijk voor te stellen zou men de bevolking van India in drie rassen kunnen indelen :
De oorspronkelijke bewoners, de Adibasi (adi = begin, basi = bewoner) die zich vooral hebben geconcentreerd in enkele beboste heuvelstreken. Bij een dergelijke groep in Chota Nagpur, Ranchi, zijn onze Vlaamse missionarissen de laatste honderd jaar werkzaam geweest. Velen onder hen zijn kristen geworden.

De Dravidische bevolkinggroep in de zuidelijke helft van India. De steden van ongeveer 2500 voor Christus die men ontdekt en opgegraven heeft sinds 1920 werden wellicht door mensen van die groep bewoond.

De Ariërs, die tijdens de volksverhuizingen vanaf 1500 voor Christus uit de Russische steppen India binnenvielen, de Adibasi naar de beboste plateaus dreven en de Dravidiërs naar het zuiden verdrongen. Zij brachten met zich de basis mee van een cultuur die het kastesysteem, het geloof in de hergeboorte van de ziel en de eerbied voor de koe zou ontwikkelen. Van hen ook heeft Hitler de « swastika » ontleend, het « teken van heil » dat nu nog op alle bussen en in vele winkels op de muur geschreven staat, zonder de bij-betekenis natuurlijk die wij kennen. Die Hindoe-godsdienst werd stilaan door het grootste deel van de bewoners op het Indische subcontinent aanvaard. Het aantal bekeerlingen tot het kristendom onder hen is, althans in het noorden van India zeer miniem.

GRONDSLAG

Pater Lievens, oud-leerling van het Klein Seminarie, kwam als jong Jezuïet rond 1880 in Ranchi aan en heeft er in 5 jaar tijd bij de Adibasi een echte revolutie teweeggebracht. Die mensen werden volgens het toenmalige feodale systeem door de grootgrondbezitters op de meest schandelijke manier uitgebuit. Constant Lievens vertrok naar India met de theologie van zijn tijd, met de opvatting nl. dat mensen die niet in de katholieke godsdienst worden gedoopt verloren gaan. Die opvatting is nu wel achterhaald, maar we mogen zijn activiteit en ontwikkelingshulp niet beoordelen met de maatstaven van 1971. Hij zag dat die mensen zouden gewonnen worden als men hen op wettelijke manier kon verdedigen tegen de onrechtvaardige grootgrondbezitters. Men moet het Indische klimaat en de levensomstandigheden van zijn tijd kennen om te weten hoe heldhaftig zijn dienstbetoon en missioneringswerk is geweest. De mensen die hem toen volgden in de katholieke godsdienst vormen voor een groot deel de basis van de huidige katholieke gemeenschap van Chota Nagpur.

Er zijn daar ook aanzienlijke Anglikaanse en Duits-protestantse geloofsgemeenschappen.

HUIDIGE TOESTAND

Mensen die men de « vergeten groepen » van toen zou kunnen heten zijn nu de dragers geworden van de plaatselijke kerken, van een enorme ontwikkeling in onderwijs en welvaart, met heelwat universitair afgestudeerden en vele roepingen tot het priesterschap en kloosterleven. De duizende Vlamingen die sedert 1870 rond Ranchi aan het werk geweest zijn hebben een hard leven geleid maar ze

zijn erin geslaagd om er, langs de Kerkorganisatie, het leven van miljoenen mensen zinvoller te maken.

Als men mij vraagt hoe men alles bijeengenomen effectief aan ontwikkelingshulp kan doen, antwoord ik zonder aarzelen : door zich op een of andere manier aan te sluiten bij een dergelijke organisatie die werkt voor een « all round »-ontwikkeling van de mens. En het geld dat men aan India wil geven wordt het best besteed als men het geeft aan een persoon van wie men zeker is dat hij het goed besteedt ; dit is eenvoudige logica, waar niemand bij wint die er niet moet bijwinnen.

DE DERDE GROEP

Ik zou nog iets willen schrijven over de derde groep, de meer dan 400 miljoen Hindoes, de dragers van de Hindoecultuur, die met ons kristenen slechts op zeer beperkte schaal een contact op dieper niveau zijn aangegaan. De laatste zes maanden van mijn verblijf in India studeerde ik in Benares, de heiligste stad van Noord-India, majestueus gelegen aan een bocht van de heilige Ganges, waar elke gelovige Hindoe tenminste eenmaal in zijn leven moet naartoe pelgrimeren ; met 2500 tempels en schrijnen en 600.000 inwoners (waaronder wellicht honderd christenen ?) ; met vertegenwoordigers van alle mogelijke sekten en godsdiensten ; met yogi's en heilige goeroes die 's morgens om drie uur een ritueel bad komen nemen in de Ganges, omdat op dat ogenblik een heilige wind uit het zuiden blaast ! en die dan voor de rest van de dag niet meer te zien zijn ; met een enorme universiteit ; met honderden Hindoepriesters die in naam van God geld afpersen en met neo-hindoe-organisaties, die in caritas voor de armen de beste kristenen overtreffen ; een stad vol kontrasten, een aantrekkingspunt voor heel wat buitenlandse hippy's die er een onderkomen hebben gevonden op een stel boten op de rivier, tot groot schandaal van de mensen die van een « Engelsman » nu precies niet verwachten dat hij half-naakt en vuil door de straten loopt.

GANGESRITUS

Elke rechtgelovige Hindoe weet dat hij zeker de zaligheid bereikt als hij na zijn dood op de oever van de Ganges in Benares verbrand wordt, en zijn as daar in de rivier geworpen wordt ; die « burning ghat » is trouwens ook de enige plaats waar buitenlandse toeristen aangemaand worden geen foto's te nemen, niet alleen omdat de plaats heilig is maar ook omdat het alles samen een eerder onaangename indruk maakt.

Met evenveel geloof als in Lourdes wordt er elke morgen door honderden bedevaarders een ritueel bad genomen op dezelfde manier als 500 jaar voor Christus er de heilige schrijver Valmiki een bad nam. Daarbij moet men zich drie keer onderdompelen, de zon groeten en bepaalde gebedsformules opzeggen. Daarna kan men een bezoek brengen aan een van de vele plaatsen van godsvrucht, een gebed zeggen om goede kinderen te krijgen, om gespaard te blijven van de pokken of gewoonweg om voor een of ander beeld zijn onderwerping tegenover de godheid uit te drukken. Een oppervlakkige bezoeker kan misschien geërgerd worden door het zogenaamde « bijgeloof » of « afgoderij » dat hij er overal aantreft, door het feit dat mensen zich tot op de grond neerbuigen voor bepaalde beelden waarvan ze zelfs niet weten welke godheid ze voorstellen. Maar eenvoudige mensen die ik uren lang bekeken heb bij deze ritus en die op hun manier hun geloof en vertrouwen in iets transcendents uitdrukken maken zeker indruk ; waarom zou God niet naar hen luisteren ?

« In 1885, under the inspiration of a man of vision, Rev. Sylvanus Grosjean, s.j., father Constant Lievens, one of the greatest apostles of India, was appointed to undertake work in the mission of Ranchi. The young missionary, at first bewildered, soon found his way. He boldly but wisely championed the cause of the poor cultivators who were subjected to all sorts of incredible exactions and extortions. He soon gathered in a plentiful harvest. In less than 7 years 36.000 baptized catholics and 36.000 catechumens in a territory so far barren. This cost him his life. Worn out by incredible hardships, he died... But this sacrifice bore fruit... »
(Getuigenis van Mgr. O. Sevrin, bisschop van Raigarh-Ambikapoer, nieuw westelijk bisdom van de Lievensmissie.)

AANWEZIGHEID

In de nauwe steegjes langs de rivier waar men kilometers kan lopen en zijn weg verliezen, tref je mensen aan in de meest diverse kledij, kleurrijke winkeltjes, die bloemen en poeders verkopen voor de eredienst in de tempel, snoepjes, die voor uren door de vliegen afgelikt worden voor je ze koopt, en waar arme mensen de uitwerpselen van de koe komen verzamelen om ze in de zon te drogen en als brandstof te gebruiken. In een van die steegjes wonen vier Petites Soeurs de Charles de Foucauld, twee Indische, een Belgische en een Franse. Daar blijven ze heel het jaar in aanbidding en eenvoudige dienst aan de geburen.

CONTACTEN

Aan de universiteit had ik, op godsdienstig gebied, twee soorten kontakten.

Er waren heel wat studenten van Ceylon, Thailand, Birma en Tibet die er zich kwamen specialiseren in Sanskriet, om later naar hun respectieve landen terug te keren (uitgenomen Tibet). De meesten onder hen waren boeddhistische monniken die vanaf hun prilste jeugd in een klooster waren opgevoed, en met een studiebeurs van ongeveer 600 BF per maand kwamen studeren in het land van herkomst van het boeddhisme. Een onder hen vertelde me eens over de verbazende ervaring die hij in India had opgedaan toen hij de mensen over « god » hoorde spreken. In zijn lange opleiding in de boeddhistische kloosters was zelfs de gedachte aan iets als God nooit vernoemd geweest. Toen ik hem vroeg of hij nooit de nood voelde aan een Opperwezen te denken, zei hij dat hij zou bereid zijn daarover na te denken op het ogenblik dat de Hindoe en Muzelman samen op één plaats tot God gingen bidden !

Het boeddhisme is bijna geheel uit India verdwenen hoewel Boeddha zelf een Indiër was en zijn levensvisie door vele mensen vroeger werd beleefd en er tevens onder die inspiratie een geweldig grote literatuur in Sanskriet en andere oud-Indische talen is ontstaan.

Benares is vooral de stad van de Hindoes en de professoren zijn er meestal uit de hoogste kaste, de Brahmanen. Zoals men te Leuven de « Katholieke Universiteit » heeft, spreekt men daar van de « Benares Hindu University ».

In mijn « Sanskrit University » volgt men nog het oude Indische patroon van onderwijs, waar de leerling aan de voeten van zijn goeroe op de grond zit, bij de eerste begroeting 's morgens die voeten aanraakt en in een symbolisch gebaar van eerbied het stof naar zijn voorhoofd brengt. Sanskriet is wel een dode taal, maar aan die universiteit wordt nog les gegeven in het Sanskriet, de vragen en antwoorden worden in 't Sanskriet gegeven en het past er nog dat men lange stukken uit de 20 eeuwen oude literatuur uit het hoofd kan reciteren. Ik heb eens een vergadering bijgewoond van bejaarde « pandits » die jaarlijks bijeenkomen om moppen uit de Sanskriet-literatuur aan elkaar te vertellen en er zelf ook nieuwe bij te maken ; ze peroreerden er zo vlot en voor de vuist in prachtig Sanskriet dat zelfs Cicero even zou gebloosd hebben.

ONTWIKKELING

Een verblijf in Benares kan ons heel wat leren over missionering en ontwikkelingshulp. Met enkele voorbeelden zou ik willen illustreren hoe ontwikkeling een veelzijdig proces is.

Het is hoogst noodzakelijk dat de mensen meer te eten krijgen en een welvaartstaat opbouwen die b.v. het hoofd kan bieden aan noodtoestanden zoals die

Elke rechtgelovige Hindoe weet dat hij zeker de zaligheid bereikt als hij na zijn dood op de oever van de Ganges in Benares verbrand wordt, en zijn as daar in de rivier geworpen wordt. In doeken gewikkeld worden de lijken door de straten van Benares gedragen naar een « ghat », in afwachting van hun verbranding. Rode doeken omgeven getrouwde vrouwen, witte zijn voor weduwen, meisjes en mannen.

soms door de onverwachte grillen van de natuur geschapen worden. De rijke landen van de wereld - en alle inwoners in die rijke landen - moeten verder van hun rijkdom afstaan om de ontwikkelingslanden economisch te helpen. Maar India zal nooit vooruitgang maken als daarmee niet een culturele revolutie gepaard gaat, en dat wordt soms over het hoofd gezien. Eind oktober werd in India felle kritiek uitgebracht op de autoriteiten die door de metereologische satelliet boven India al 24 uur op voorhand verwittigd waren dat een zeer gevaarlijke cycloon zich naar een bepaald punt van Orissa aan het bewegen was. Men had gemakkelijk de mensen kunnen verwittigen en misschien duizende mensenlevens redden. Gelatenheid en aanvaarden van wat het lot de mens aandoet, passen niet meer in een moderne maatschappij. Ontwikkeling betekent het tegenovergestelde van een passief ondergaan van de geschiedenis. De luxe maatschappij in vele westerse landen is wel geen ideaal dat moet nagestreefd worden bij de opbouw van India, maar tekorten op materieel gebied moeten toch bevochten worden. Maar het fatalisme leeft nog in India.

Waarom mag een jonge weduwe in Benares volgens het ortodokse geloof niet opnieuw huwen ? Omdat zij in haar vorige geboortes een zware zonde bedreven heeft - hoe zou haar man anders gestorven zijn, - en omdat ze in dit leven de kans moet krijgen om die zonde uit te boeten. Voor dezelfde reden is een arm mens niet een echt volwaardig mens. Echte welvaart zou die mens de kans ontnemen om nu in gelatenheid verdiensten te verwerven en de zonden van vroeger uit te boeten. Ook de neo-Hindoe « revival » bewegingen reageren sterk tegen een dergelijke filosofie die belemmerend inwerkt op de vooruitgang en een menswaardig bestaan van velen kan tegenwerken.

TAAK

Het is een feit dat vele ervaringen in India de kristen verrijken en hem vele punten van zijn eigen « geloof » beter doen inzien of meer relativeren. De kristen kan echter ook veel bijdragen tot de culturele (en economische) ontwikkeling die moet plaatsgrijpen in vele ontwikkelingslanden, niet door een westers verpakt kristendom, maar door de dynamische boodschap en nieuwe visie op de medemens en de wereld vervat in de bijbel. Wij zijn rijker dan we het heden soms durven denken. Als die « Umwertung aller Werten » niet wordt teweeggebracht, lopen ook de grootste buitenlandse investeringen en giften gevaar waardeloos te zijn.

De godsdienstoorlogen in Europa leren ons kristenen dat we niet te luid mogen preken over verdraagzaamheid ; dit belet ons echter niet in te zien dat ook in India rivaliteit en spanningen tussen godsdienstige groeperingen de vooruitgang en harmonische uitbouw van een rustige maatschappij belemmeren kunnen. Een mens die zoals de Mahatma Gandhi de goede verstandhouding tussen de godsdienstige gemeenschappen beleeft en propageert draagt veel meer bij tot de ontwikkeling dan vele fabrieken.

Zo verschilt de taak van de kristen in de ontwikkelingslanden niet van de taak van elke goede kristen in elke maatschappij : hij moet een teken zijn dat wijst naar belangrijke waarden die dreigen verloren te gaan en naar de afgoden die van de mens op een of andere manier een slaaf maken. Zo werkt hij met zijn Hindoe-vrienden samen om een betere wereld op te bouwen, waar het een geluk is in geboren te worden, omdat God het zo bedoeld heeft.

Winand Callewaert

Een grote familiebijeenkomst

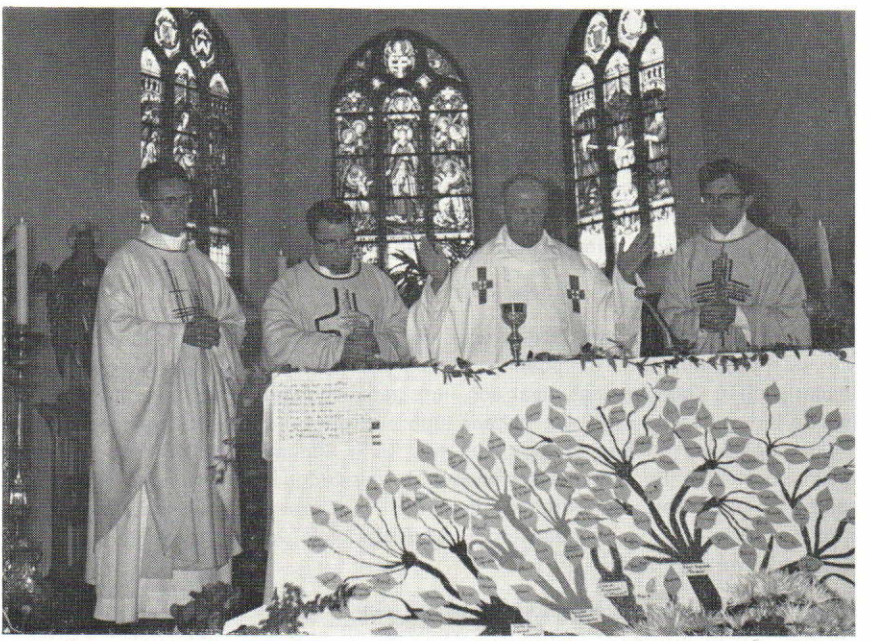

Op 5 september 1971 vierden de afstammelingen van Karel Francis Sinnesael-Vanneste, ter gelegenheid van het veertigjarig priesterschap van André Sinnesael, te Beitem (Rumbeke) feest. De Eucharistieviering werd geconcelebreerd door vier oud-leerlingen van het Klein Seminarie.

V.l.n.r. : Henri Sinnesael, subregent aan het St.-Amandscollege te Kortrijk ; Karel Sinnesael, scheutist, verblijvende te Mbaya via Generad, Zaïre ; André Sinnesael, gewezen pastoor van Vichte, thans wonende te Beitem (Rumbeke) ; Paul Sinnesael, medepastoor te Ichtegem.

Enkel één priester uit de familie, eveneens oud-leerling van het Klein Seminarie, ontbrak op het feest ; Jozef Sinnesael, scheutist, procure du diocèse, Zaïre.

Willem Deckmyn

Onze ontmoetingsdag, een succes

Met bijzondere belangstelling keken de inrichters uit naar de derde uitgave van de ontmoetingsdag van 11 november 1971, hoofdzakelijk omdat zij een grote campagne gevoerd hadden bij de jubileumjaren - speciaal bij de Moderne Humaniora - die dit jaar aan de beurt kwamen.

En het werd derde keer... goeie keer.

Alhoewel het weer eerder frisjes was, was toch een freel bleek herfstzonnetje van de partij om deze ontmoetingsdag in een fleurig kleedje te steken. Zo de inschrijvingen voor het feestmaal een flink aantal deelnemers liet vermoeden, gaf het de leden van de raad van beheer toch een gevoel van opluchting en geruststelling toen om elf uur de kerk van het Klein Seminarie halfvol liep voor het bijwonen van de Eucharistieviering voor de overleden oud-leerlingen en oud-leraars. De mis werd opgedragen door E.H. J. Corneillie, oud-leerling van de retorica 1946 en tevens feestvierder daar zijn klas 25 jaar geleden het Klein Seminarie verlaten had.

Na de godsdienstige plechtigheid zakte het gehele gezelschap af naar de bar van het Klein Seminarie waar menig glas geheven werd op het langgeleden weerzien van vroegere kameraden en op het verder bestaan van het Klein Seminarie. Dikke slierten rookwalmen cirkelden boven de hoofden van vele honderden aanwezigen naar omhoog en na een halfuurtje leken we in een dikke mistzone te vertoeven. De gelegenheidskelners hadden meer dan hun handen vol om iedereen te bedienen met aperitieven en borrelhapjes. Iedereen was blij iedereen terug te zien en op de gezichten kon men duidelijk lezen dat de ontmoetingsdag meer dan « gewenst » was, men mag gerust schrijven « gewild ».

Tijdens de ontvangst nam superior A. Modde het woord om de aanwezigen te danken voor hun zo talrijke opkomst en schetste de betekenis van het Klein Seminarie in het leven van de oud-leerlingen. « Alhoewel de meerderheid van U hier zes jaar van zijn jeugd gesleten heeft » aldus de superior, « toch heeft het verblijf alhier een grote invloed gehad op Uw verdere loopbaan en op Uw bestaan als mens ».

Hij wees ook op de grondige verschuivingen die zich hebben voorgedaan binnen het Klein Seminarie zelf. Zo tot vóór tien jaar de Oude Humaniora nog het grootste leerlingenaantal opslorpte, is die verhouding tegenwoordig omgebogen ten gunste van de Moderne Humaniora.

Tenslotte ging hij in op de vele verzoeken van de aanwezigen en nodigde hij iedereen uit om een bezoek te brengen aan de gebouwen van het Klein Seminarie van « nu ». Onmiddellijk liep de bar leeg en heel wat oudere oud-leerlingen zochten tevergeefs naar het Klein Seminarie van « vroeger ». Vooral de oude studiezalen en refters genoten een ruime belangstelling.

Alhoewel iedereen toegaf dat er veel veranderd was, toch vond men nog die oude vertrouwde atmosfeer terug die er blijft hangen. De uitlating : « Hier zaten we in mijne tijd ; hier haalden we vele knotsgekke fratsen uit » hoorden wij in alle mogelijke duistere gangen en trapholtes.

Het was al een flink stuk in de namiddag toen er koers werd gezet naar het « Park Rodenbach » waar de bijeenkomst besloten werd met een feestmaal. Heel vlug maakte men er kennis met een verkeersopstopping die sommigen een kwaad gezicht deed opzetten, doch eenmaal binnen, maakte alles weer plaats voor die gezellige ontspannen sfeer die ontstaat wanneer oud-leerlingen elkaar terugzien na vaak jarenlange scheiding.

Heel opmerkelijk en emotioneel terzelfdertijd was het optreden van de Heer J. Delbaere (Reto 1906). Heel spontaan en uiterst fier noemde hij zichzelf de oudste aanwezige oud-leerling van het gehele gezelschap. Even waren we getroffen toen hij ons toevertrouwde dat hij tevergeefs gezocht had naar één van zijn klasmakkers. « Ze zijn allemaal dood » zei hij ons met de tranen in de ogen.

Wat dienden wij hierop te antwoorden ?

De zaal was intussen volgelopen en tientallen kelners dienden hard heen en weer te lopen om alle genodigden te bedienen. Het aantal deelnemers bedroeg meer dan 200 man, de dames inbegrepen. Eerst stonden de eva's weifelend om hun echtgenoot naar het feest te vergezellen, doch na de bijeenkomst waren zij zo entoesiast, dat zij reeds informeerden wanneer er nog eens een ontmoetingsdag zou zijn. Zij hadden nieuwe vrienden en nieuwe vriendinnen ontmoet. In vele gevallen had men reeds besloten geen vijf jaar meer te wachten om nog eens bijéén te komen. Bij deze klassen had onze ontmoetingsdag zijn doel bereikt.

Tussen de gangen door dankte de voorzitter van de oud-leerlingenbond, de Heer A. Vermeersch op zijn beurt alle oud-leerlingen voor hun deelname aan deze ontmoetingsdag. Hij verheugde zich erover dat de opkomst praktisch het dubbele bedroeg van vorig jaar. « De oud-leerlingenbond gaat pas zijn derde levensjaar in » aldus de Voorzitter, « en het is pas door de medewerking van iedere oud-leerling dat we iets kunnen verwezenlijken ». Tot besluit van zijn korte toespraak daagde hij een paar illustere « veteranen » uit (o.w. de Heer J. Delbaere en kanunnik Versele) om de aanwezige oud-leerlingen over hun collegetijd te vertellen.

De eerste die het sprekersgestoelte beklom, was de Heer Delbaere (Reto 1906) die helemaal ontroerd was door deze uitdaging vanwege de voorzitter. Veel kon

RETORIC

de helemaal bewogen man niet uitbrengen maar hetgeen hij zei, had toch een gunstig effect op de aanwezigen. Met een warm applaus dankte men hem voor zijn bereidwillige medewerking.

Dadelijk kreeg hij navolging door kanunnik Versele die, helemaal opgestookt door zijn oud-leerlingen, zijn beruchtheid als « Demosthenes de tweede » niet wilde gedeukt zien. Hij kwam tot een ieders verwondering zijn belofte « om kort te zijn » helemaal na en diepte een paar anecdotes uit de vergeetput naar boven uit zijn leraarschapsperiode aan het Klein Seminarie. Dat hij een fel belezen man was in zijn tijd en dit nu nog is, illustreerde hij nogmaals door ons zo maar voor de vuist een paar ronkende citaten uit zijn mouw te schudden waardoor zijn oud-leerlingen ongetwijfeld weer terechtkwamen in hun college-tijd.

Dat het gezegde « Waar men gaat langs Vlaamse wegen, overal komt men zonen van het Klein Seminarie tegen » beantwoordt aan de werkelijkheid, werd nog eens te meer bewezen door het optreden van de Heer J. Verbrugge (Reto 1950). Deze oud-leerling woont in Waterschei (Limburg) en wij vonden het een sympatiek gebaar dat hij, ondanks de verre afstand, toch de uitnodiging aanvaard had om in ons midden aanwezig te zijn. Toen hij de aanwezigen uitnodigde tot het meezingen van een paar studentenliederen, kreeg hij hen werkelijk op zijn hand. Een sympathieke oud-leerling die wij nog vele keren in ons midden willen terugzien.

Daarna hoorden wij een andere veteraan aan het woord, de heer Florent Laleman (Reto 1911) uit Izegem. In het ons vertrouwde Westvlaams diste hij oude herinneringen op uit zijn onvergetelijke en zo dierbare collegetijd.

De volgende oud-leerling op het schavotje was de Heer P. Lobel (Reto 1920), oud-politie commissaris van Roeselare, die handelde over het college in de oorlogsjaren.

Zijn optreden goodde alras olie op het vuur van E.H. J. Corneillie (Reto 1946) die vliegensvlug replikeerde « Wij waren ook bang van U, meneer Lobel », hetgeen wel hilariteit uitlokte in de zaal.

Als intermezzo dankte de Heer L. Deburghgraeve (Moderne 1930) als ondervoorzitter van de oud-leerlingenbond, vooral de oud-leerlingen van de Moderne afdeling, voor hun deelname aan deze onvergetelijke dag.

Hij sprak de hoop uit dat hun voorbeeld navolging zou vinden bij de andere uitgangsjaren van de Moderne, en dat volgend jaar de Moderne Humaniora even sterk, en zo niet sterker, dan de oude op het feest van 11 november zou aanwezig zijn.

Tenslotte kregen we de laatste illustere oud-leerling op het podium, de Heer R. Cloet uit Desselgem die het gezelschap vergastte op een paar ondeugende moppen.

Met deze lollbroek van formaat namen de oud-leerlingen afscheid van elkaar, met de stevige belofte elkaar zeker weer te vinden op de volgende bijeenkomst. De oud-leerlingenbond had de band die « eertijds » ontstaan was, weer dichter aangehaald en zelfs verstevigd.

Erik Steen.

Wij feliciteren

Bij hun benoeming

Guido D'Hoore, voorheen substituut-procureur te Brussel, werd benoemd tot procureur des Konings te Veurne.

Piet Gellynck werd benoemd tot architect-urbanist bij de provincie West-Vlaanderen.

Jozef Herpels, scheutist, werd benoemd tot consultator in de Pauselijke raad « Cor Unum ». Deze raad coördineert alle katholieke hulpwerken van de hele wereld.

Daniël Outtier, oud-leraar, voorheen medepastoor te Izegem St.-Hilonius, werd benoemd tot pastoor te Roeselare-Beveren op de parochie van de H. Kruisverheffing.

Bij hun promotie

Karel Bostoen, promoveerde tot Doctor in de Nederlandse Taal en Letteren aan de universiteit van Amsterdam.

Valentin Vermeersch, licentiaat in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde, adjunct-conservator van de stedelijke musea te Brugge, secretaris van de Nederlandse afdeling van de Belgische museumvereniging en leraar in de Kunstgeschiedenis aan het Hoger Technisch Instituut te St.-Michiels-Brugge, promoveerde tot Doctor in de Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde aan de Rijksuniversiteit te Gent met de Grootste Onderscheiding.

Valentin Vermeersch publiceerde reeds heel wat historische artikelen in tijdschriften en vakliteratuur, werkt mee aan « Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen », verzorgde de gehele of gedeeltelijke redactie van verschillende museum- en tentoonstellingscatalogi, zoals « Koperen Kunstwerken » (1961), « Aanwinsten van de Brugse Musea » (1966), « Gids Gruuthuuse » (1969), en « Anonieme Vlaamse Primitieven » (1969).

Ook publiceerde hij in 1969 het eerste deel van een nieuwe, door hem ontworpen boekenreeks onder de titel « Brugs Kunstbezit ».

Wij delen U mee

Plaatsingsmogelijkheden voor onze oud-leerlingen

Oud-leerlingen die een betrekking zoeken en beroep wensen te doen op het bestuur van de oud-leerlingenbond, alsook diegenen die in hun beroep plaatsingsmogelijkheden voor oud-leerlingen hebben, gelieven zich in verbinding te stellen met de heer G. Verhelst, Klein Seminarie, Zuidstraat 25, 8800 Roeselare.

Vanwege onze vriend dokter Willem Amery ontvingen wij in dit verband het volgende schrijven :

« De oproep in het laatste nummer van « Eertijds » om plaatsingsmogelijkheden voor oud-leerlingen te signaleren, is aan mijn aandacht niet ontsnapt. Alle lof overigens voor degenen die het initiatief tot het verzorgen van deze « service » hebben genomen.

Zelf ben ik werkzaam in een zeer expansief bedrijf, waar een chronisch tekort aan goede arbeidskrachten heerst. Dit bedrijf luistert naar de naam Janssen Pharmaceutica te Beerse, heeft wereldfaam en is in volle expansie zoals blijken mag uit dit : toen ik er aankwam in 1968 was ik er de 600ste werknemer. Twee jaar later waren er reeds 800 werknemers, en men voorziet dat deze expansie nog zeker een tiental jaren zal aanhouden. Wat meer is : onder de méér dan 800 werknemers zijn er méér dan 200 academici.

Wat er bij Janssens Pharmaceutica wordt gedaan ?

Het bedrijf steunt op twee grote peilers : er is de afdeling research, waar de meeste academici te vinden zijn en er is de verkoopsafdeling. In de research-afdeling worden nieuwe geneesmiddelen gesyntetiseerd en de verkoopsafdeling spijst de geneesmiddelenmarkt, niet alleen in Benelux, maar in feite world-wide.

Uit wat voorafgaat zal het U ongetwijfeld duidelijk zijn dat bij Janssen Pharmaceutica zich af en toe mogelijkheden voordoen voor het plaatsen van oud-leerlingen. Ongeveer alle universitaire diploma's kunnen in aanmerking komen (van medici tot handelslicentiaten en van chemici tot psychologen). Eventueel kan zich ook al eens een mogelijkheid voordoen voor mensen die universitaire studies hebben moeten afbreken (maar dan liefst niet wegens tekort aan werkkracht). Concreet zou ik willen voorstellen dat U, wanneer U een plaats zoekt, contact opneemt hetzij met oud-leerling Guido Demoen (vooral als het om chemici gaat : hij is hoofd van de afdeling chemie), hetzij met mijzelf. Ik kan U vanzelfsprekend niets beloven, maar we kunnen toch altijd eens voor U uitkijken.

Wel wil ik er nog even op wijzen dat vooral twee eigenschappen bij Janssen Pharmaceutica worden op prijs gesteld : werkkracht en intellectuele originaliteit. Ook moet U weten dat Westvlamingen bij Janssen Pharmaceutica over het algemeen, gezien hun werkkracht, een gunstige pers genieten en dat met het vorderen van de E3 werken Beerse steeds dichter bij West-Vlaanderen komt te liggen. »

Als U er iets in ziet, neemt U dan maar contact op.

Wie kan iets aanbrengen ?

Onze vriend Jozef Flipts verzamelt dokumentatie over zijn overleden oom Jules Flipts, oud-subregent van het Klein Seminarie.

Alwie hem aan dokumentatie kan helpen, gelieve dit op te sturen naar J. Flipts, Zuidstraat 58, 8800 Roeselare.

11 november 1972

Dit jaar worden de hierna volgende klassen uitgenodigd naar onze ontmoetingsdag :

de uitgangsjaren 1967 en 1962
de uitgangsjaren in groep : 1931-32-33-34-35
1951-52-53-54-55

Nu reeds vragen wij aan alle oud-leerlingen uit deze klasgroepen deze datum te willen vrijhouden om samen met gans hun klas op deze ontmoetingsdag aanwezig te zijn. De klasverantwoordelijken gelieven hiervoor het initiatief te nemen. Wij danken hen van harte voor hun medewerking.

Examenuitslagen van onze oud-leerlingen

OUDE HUMANIORA

UITGANGSJAAR 1970

Beeckaert Frank, Roeselare
1ste Kandidatuur Rechten — Onderscheiding

Bommerez Jan, Roeselare
1ste Jaar Toegep. Econ. Wetensch. — Grote Onderscheiding

Bonte Freddy, Passendale
1ste Jaar Orthopedagogie — Onderscheiding

Coddens Gerrit, Rumbeke
Voorbereidend Jaar Wiskunde — Grote Onderscheiding

Debaes José, Roeselare
1ste Jaar Technisch Ingenieur — Onderscheiding

Deburghgraeve Guido, Roeselare
1ste Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Deceuninck Marc, Roeselare
1ste Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Decock André, Roeselare
1ste Jaar Wijsbegeerte, Brugge — Voldoening

Decock Carl, Roeselare
1ste Kandidatuur Landbouwingenieur — Onderscheiding

De Coninck Piet, Roeselare
1ste Jaar Toegep. Econ. Wetensch. — Voldoening

De Grave Stefaan, Rumbeke
1ste Jaar Verpleger — Voldoening

Demeester Alex, Roeselare
1ste Kandidatuur Rechten — Voldoening

Denturck Luc, Oostnieuwkerke
1ste Kandidatuur Apotheker — Voldoening

Depondt Luc, Roeselare
1ste Jaar Wijsbegeerte, Brugge — Onderscheiding

De Schepper Guido, Roeselare
1ste Kandidatuur Handelsingenieur — Voldoening

Dewagtere Karlos, Hooglede
1ste Kandidatuur Rechten — Voldoening

Fockaert Ludwig, Ardooie
1ste Jaar Wijsbegeerte, Brugge — Voldoening

Lommee Paul, Roeselare	
1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
Lyphout Claude, Staden	
1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
Mittenaere Roland, Staden	
1ste Kandidatuur Rechten	Onderscheiding
Oosterlynck Rik, Izegem	
1ste Jaar Maatschappelijk Assistent	Voldoening
Provoost Paul, Roeselare	
1ste Kandidatuur Scheikunde	Voldoening
Seys Geert, Roeselare	
Programmeur	Voldoening
Vandecappelle Guido, Roeselare	
1ste Jaar Toegep. Econ. Wetensch.	Voldoening
Vandekerckhove Johan, Ardooie	
1ste Kandidatuur Landbouwingenieur	Voldoening
Vanderschaeghe Jean Pierre, Roeselare	
1ste Jaar Regent	Voldoening
Vandewalle Philippe, Ruddervoorde	
Voorbereidend Jaar Wiskunde	Voldoening
Van Eeckhout Paul, Roeselare	
1ste Kandidatuur Geneeskunde	Voldoening
Wallays Antoon, Roeselare	
1ste Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur	Onderscheiding

UITGANGSJAAR 1969

Aerbeydt Luc, Roeselare	
2de Jaar Conservatorium Gitaar	Voldoening
Algoet Karlos, Ardooie	
2de Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur	Onderscheiding
Arteel Paul, Roeselare	
2de Kandidatuur Rechten	Voldoening
Bauduin Luc, Menen	
1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
Cardoen Lode, Roeselare	
2de Kandidatuur Apotheker	Voldoening
Comptdaer Johan, Hooglede	
2de Kandidatuur Apotheker	Voldoening

De Coninck Jan, Roeselare 2de Kandidatuur Handelsingenieur	Voldoening
Dedecker Marc, Beselare 1ste Kandidatuur Psychologie	Voldoening
Dejonckheere Hendrik, Roeselare 1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
De Keyser Johan, Zerkegem 2de Jaar Wijsbegeerte, Brugge	Voldoening
Delie Frans, Roeselare 1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
De Man Bart, Roeselare 2de Kandidatuur Rechten	Voldoening
de Mûelenaere Luc, Staden 2de Kandidatuur Rechten	Voldoening
De Visschere Erik, Ardooie 2de Kandidatuur Veearts	Voldoening
Froeyman Roland, Roeselare 2de Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur	Onderscheiding
Geldhof Luc, Roeselare 2de Kandidatuur Handelsingenieur	Voldoening
Kindt Willy, Roeselare 1ste Jaar Secretariaat Moderne Talen	Onderscheiding
Lefevere Pol, Roeselare 2de Kandidatuur Rechten	Voldoening
Lievens Eugeen, Roeselare 1ste Prijs Harmonie	Geslaagd
Meuleman Paul, Moorsele 2de Kandidatuur Handelswetenschappen	Voldoening
Pillen Jan, Roeselare 1ste Kandidatuur Biologie	Voldoening
Plets Johan, Roeselare 2de Kandidatuur Handelsingenieur	Voldoening
Pollet Jozef, Aartrijke 2de Jaar Maatschappelijk Assistent	Voldoening
Popelier Erik, Ardooie 2de Jaar Verpleger	Voldoening
Salembier Johan, Roeselare 2de Kandidatuur Geneeskunde	Voldoening
Sercu Piet, Roeselare 2de Kandidatuur Handelsingenieur	Onderscheiding

Sinnaeve Guido, Keiem
1ste Jaar Toegep. Econ. Wetensch. Voldoening

Van Coillie Noël, Klerken
2de Jaar Technisch Ingenieur Voldoening

Vandamme Jan, Roeselare
2de Kandidatuur Veearts Onderscheiding

Vandekerckhove Antoon, Roeselare
2de Kandidatuur Geneeskunde Voldoening

Vanden Berghe Jan, Roeselare
1ste Jaar Tekenacademie Onderscheiding

Vanden Berghe Luc, Roeselare
2de Jaar Kinesie Voldoening

Vanderschaeghe Raphaël, Roeselare
2de Jaar Secretariaat Moderne Talen Voldoening

Vandewalle Stefaan, Ruddervoorde
2de Jaar Toegep. Econ. Wetensch. Voldoening

Van Hecke Lode, Roeselare
1ste Baccalaureaat Wijsbegeerte Onderscheiding

Van Poucke Ignaas, Moorslede
2de Kandidatuur Veearts Voldoening

Van 't Velt Willem, Rumbeke
1ste Jaar Technisch Landbouwingenieur Voldoening

Vergote Geert, Roeselare
1ste Jaar Regent Lichamelijke Opvoeding Voldoening

Vermoere Henk, Roeselare
2de Kandidatuur Handelsingenieur Voldoening

Vyncke Peter, Roeselare
2de Jaar R.I.T.C.S. Voldoening

Wybo Jan, Roeselare
2de Kandidatuur Geneeskunde Voldoening

UITGANGSJAAR 1968

Algoet Paul, Ardooie
2de Kand. Burgerlijk Ingenieur Grootste Onderscheiding

Bal Hubert, Moorslede
3de Kandidatuur Geneeskunde Voldoening

Balduyck Lieven, Rumbeke
1ste Licentie Tolk Voldoening

Billiet Jozef, Hooglede 3de Jaar Kinesie	Voldoening
De Brabandere Edward, Roeselare 3de Jaar Tuinarchitectuur	Voldoening
Deceuninck Johan, Roeselare 1ste Jaar Optieker	Voldoening
Degroote Joris, Passendale 1ste Licentie Rechten	Voldoening
Dekens Luc, Hooglede 1ste Kandidatuur Rechten	Voldoening
De Keukelaere Carl, Roeselare 1ste Licentie Rechten	Onderscheiding
Deleu Luc, Roeselare 1ste Jaar R.I.T.C.S.	Voldoening
De Marez Paul, Pittem 3de Kandidatuur Veearts	Voldoening
Depondt Paul, Roeselare 1ste Jaar Technisch Ingenieur	Voldoening
Devos Jan, Hooglede 2de Jaar R.I.T.C.S.	Voldoening
Geeraert Geert, Oostnieuwkerke 1ste Proef Burgerlijk Ingenieur	Voldoening
Haspeslagh Jan, Rumbeke 2de Jaar Lemmensinstituut	Voldoening
Ingels Frans, Zwevezele 2de Kandidatuur Rechten	Voldoening
Lafaut Freddy, Oostnieuwkerke 3de Jaar Verpleger	Voldoening
Leyn Guido, Hooglede 1ste Proef Apotheker	Voldoening
Lievens Patrick, Brugge 1ste Licentie Scheikunde	Voldoening
Marichal Jacques, Roeselare 2de Jaar Secretariaat Moderne Talen	Onderscheiding
Matten Antoon, Hooglede 1ste Licentie Geschiedenis	Onderscheiding
Oosterlynck Herman, Roeselare 3de Jaar Architect	Onderscheiding
Plets Luc, Roeselare 1ste Proef Burgerlijk Ingenieur	Voldoening

Priem Willem, Roeselare
2de Kandidatuur Rechten — Voldoening

Speliers Fernand, Roeselare
1ste Jaar Kinesie — Voldoening

Vandaele Pascal, Ledegem
3de Kandidatuur Veearts — Voldoening

Vandecappelle Johan, Roeselare
3de Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Vandecappelle José, Rumbeke
3de Jaar Kinesie — Onderscheiding

Vandekerckhove Ansfried, Koolskamp
3de Jaar Architect — Voldoening

Vandekerckhove Bart, Roeselare
3de Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Van Robays Johan, Roeselare
3de Kandidatuur Geneeskunde — Onderscheiding

Vande Walle Willy, Staden
1ste Lic. Oosterse Tal. en Geschied. Grote — Onderscheiding

Vergote Paul, Roeselare
3de Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Verstraete Jozef, Roeselare
3de Kandidatuur Veearts — Onderscheiding

Verstraete Rufin, Oostnieuwkerke
1ste Proef Apotheker — Voldoening

Verriest Erik, Roeselare
1ste Proef Burgerlijk Ingenieur — Onderscheiding

Watteyne Roland, Hooglede
3de Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

UITGANGSJAAR 1967

Balduyck Marc, Rumbeke
2de Licentie Germaanse Filologie — Voldoening

Bertrand Philippe, Ardooie
1ste Doctoraat Geneeskunde — Onderscheiding

Bossaert Frank, Sint - Kruis
2de Licentie Germaanse Filologie — Voldoening

Bouckaert Johan, Roeselare
1ste Lic. Polit. en Soc. Wetensch. — Voldoening

Cauwelier Geert, Roeselare	
1ste Jaar Theologie	Onderscheiding
Crevits Luc, Ardooie	
1ste Doctoraat Geneeskunde	Grote Onderscheiding
Decoster Jean Paul, Izegem	
1ste Doctoraat Veearts	Voldoening
Degroote Karel, Passendale	
1ste Doctoraat Geneeskunde	Voldoening
De Masure Franky, Roeselare	
2de Jaar Handelsgraduaat	Voldoening
Demuynck Pol, Lendelede	
3de Jaar Verzekeringswezen	Voldoening
De Nolf Hendrik, Roeselare	
2de Licentie Rechten	Voldoening
De Nolf Jacques, Roeselare	
2de Jaar Publiciteit	Voldoening
Depondt Geert, Roeselare	
1ste Licentie Psychologie	Voldoening
De Pooter Dirk, Roeselare	
1ste Doctoraat Geneeskunde	Onderscheiding
Deroo - Van Maele Paul, Roeselare	
2de Jaar Theologie	Voldoening
Dochy Frank, Roeselare	
1ste Licentie Wis- en Natuurkunde	Grote Onderscheiding
Dumont Karel, Roeselare	
2de Licentie Germaanse Filologie	Voldoening
Dumont Lieven, Roeselare	
2de Licentie Lichamelijke Opvoeding	Onderscheiding
Hinnekint Robert, Moorslede	
1ste Doctoraat Veearts	Voldoening
Ingels Antoon, Zwevezele	
1ste Jaar Bouwbedrijf	Voldoening
Latré Frans, Roeselare	
2de Jaar Regent	Voldoening
Lefevere Luc, Roeselare	
3de Jaar Vertaler en Tolk	Voldoening
Lesage Jean Pierre	
2de Licentie Rechten	Voldoening
Lioen Hendrik, Zwevezele	
1ste Lic. Toegep. Econ. Wetensch.	Voldoening

Moyaert Walter, Roeselare
1ste Licentie Wiskunde — Voldoening

Nuytten Hendrik, Geluwe
1ste Jaar Programmeur - Analyst — Grote Onderscheiding

Oplinus Stefaan, Roeselare
2de Licentie Rechten — Voldoening

Parrein Hubert, Westrozebeke
2de Licentie Rechten — Onderscheiding

Provoost Reimond, Ichtegem
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Sioen Marc, Dadizele
Kandidatuur Ziekenhuiswetenschappen — Voldoening

Vandamme Jozef, Roeselare
1ste Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Vanden Bulcke Ignace, Roeselare
2de Licentie Rechten — Onderscheiding

Vangheluwe Marc, Roeselare
2de Licentie Pedagogie — Voldoening

Vankeirsbilck Tillo, Izegem
2de Proef Apotheker — Voldoening

Verbrugghe Jozef, Roeselare
2de Licentie Psychologie — Voldoening

Vermeersch Luc, Roeselare
1ste Doctoraat Geneeskunde — Onderscheiding

Werbrouck Francis, Roeselare
2de Licentie Rechten — Voldoening

UITGANGSJAAR 1966

Baert Carl, Rumbeke
3de Proef Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Bommerez Michel, Roeselare
2de Licentie Romaanse Filologie — Voldoening

Coussee Luc, Rumbeke
2de Licentie Klassieke Filologie — Voldoening

Deburghgraeve Johan, Roeselare
3de Jaar Theologie — Voldoening

Degroote Marc, Passendale
3de Proef Apotheker — Voldoening

Degryse Herman, Zonnebeke 2de Kandidatuur Geschiedenis	Voldoening
Denys Arthur, Werken 3de Doctoraat Veearts	Voldoening
Depondt Jan, Roeselare 3de Jaar Technisch Ingenieur	Onderscheiding
Deschrijver Luc, Roeselare 3de Jaar Technisch Ingenieur	Voldoening
Dumortier Francis, Kortrijk 2de Proef Burgerlijk Ingenieur	Voldoening
Ghekiere Guido, Beselare Eindexamen Tandarts	Voldoening
Goderis Luc, Roeselare 2de Licentie Wiskunde	Voldoening
Houthaeve Robert, Oekene 3de Jaar Theologie	Voldoening
Labeeuw André, Rumbeke 2de Doctoraat Veearts	Voldoening
Laitem Herman, Roeselare 2de Licentie Germaanse Filologie	Onderscheiding
Maertens Paul, Westrozebeke 2de Doctoraat Veearts	Voldoening
Malisse Paul, Roeselare 2de Doctoraat Geneeskunde	Voldoening
Masson Patrick, Roeselare 2de Licentie Germaanse Filologie	Voldoening
Meyfroidt Roland, Roeselare 2de Jaar Journalistiek	Onderscheiding
Mortier Marc, Roeselare 3de Jaar Technisch Ingenieur	Onderscheiding
Muylle Marc, Roeselare 5de Jaar Architect	Voldoening
Pauwelyn Ernest, Oostvleteren 2de Doctoraat Veearts	Voldoening
Sterckx Karel, Roeselare 2de Proef Landbouwingenieur	Voldoening
Van Coillie Johan, Roeselare 2de Doctoraat Geneeskunde	Voldoening
Vandendriessche Jan, Roeselare 2de Licentie Rechten	Voldoening

Vandevelde Jozef, Hooglede
2de Proef Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Verschoore Marc, Ingelmunster
2de Doctoraat Geneeskunde — Onderscheiding

Wolfcarius Roger, Wakken
2de Proef Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

UITGANGSJAAR 1965

Biebuyck Philippe, Roeselare
3de Jaar Zeekapitein — Voldoening

Callewaert Jan, Gits
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

De Leersnijder Gerard, Pittem
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Delvoye Herman, Roeselare
4de Jaar Theologie Brugge — Voldoening

De Muynck Paul, Roeselare
3de Doctoraat Geneeskunde — Grote Onderscheiding

Denys Luc, Roeselare
2de Licentie Moraalwetenschappen — Onderscheiding

Deroo Johan, Roeselare
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Dumortier Antoine, Kortrijk
2de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Goddyn Jan, Gits
2de Kandidatuur Bedrijfspsychologie — Voldoening

Hostens Willy, Ichtegem
2de Kandidatuur Pedagogie — Voldoening

Ide Willy, Geluwe
3de Doctoraat Veearts — Voldoening

Lefere Jan, Roeselare
2de Kandidatuur Rechten — Onderscheiding

Lievens Jan, Roeselare
3de Jaar Filmschool — Onderscheiding

Roets Achiel, Beernem
4de Jaar Theologie — Voldoening

Seaux Christiaan, Roeselare
2de Licentie Economische Wetenschappen — Voldoening

Tanghe Bertrand, Hooglede
3de Proef Apotheker — Voldoening

Traen Willy, Roeselare
3de Doctoraat Geneeskunde — Onderscheiding

Vansteeland Antoon, Roeselare
3de Jaar Theologie — Grote Onderscheiding

Vinckier Frans, Rumbeke
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

UITGANGSJAAR 1964

Biesbrouck Maurits, Roeselare
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Bouckaert Jacques, Roeselare
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Crabbe Paul, Oostnieuwkerke
2de Proef Apotheker — Onderscheiding

Deprettere André, Gent
3de Doctoraat Geneeskunde — Onderscheiding

Foulon Luc, Wevelgem
3de Proef Apotheker — Voldoening

Hanoulle Ignace, Roeselare
Eindexamen Burgerlijk Ingenieur — Onderscheiding

Kindt Rafaël, Roeselare
3de Doctoraat Geneeskunde — Voldoening

Lamsens Erik, Roeselare
Eindexamen Geneeskunde — Onderscheiding

Nuytten Jacques, Rumbeke
Eindexamen Geneeskunde — Grote Onderscheiding

Vanlede Luc, Heule
Eindexamen Geneeskunde — Onderscheiding

Vermaut Bertrand, Hooglede
3de Proef Apotheker — Voldoening

UITGANGSJAAR 1963

Depoortere Johan, Westrozebeke
Examen Journalistiek B.R.T. — Voldoening

Pollet Arseen, Ardooie
2de Licentie Germaanse Filologie — Voldoening

Roseeuw Marc, Roeselare
2de Jaar Catechese — Onderscheiding

Vandenbussche Gabriël, Klerken
Eindexamen Geneeskunde — Onderscheiding

Van Geluwe Guido, Roeselare
1ste Proef Apotheker — Voldoening

UITGANGSJAAR 1962

Spinnewyn Frans, Roeselare
Doctor in de Econ. Wetensch. — Grootste Onderscheiding

UITGANGSJAAR 1961 EN VROEGER

Boucquey Raoul, Roeselare
2de Licentie Geschiedenis — Onderscheiding

MODERNE HUMANIORA

UITGANGSJAAR 1970

Bruneel Jozef, Roeselare
1ste Kandidatuur Polit. en Soc. Wetensch. — Voldoening

Couvreur Yvan, Roeselare
1ste Kand. Toegep. Econ. Wetensch. — Voldoening

Degryse Guido, Roeselare
1ste Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Dejonckheere Marc, Roeselare
1ste Jaar Verpleger — Voldoening

De Meyer Rik, Hooglede
1ste Jaar Sociaal Adviseur — Onderscheiding

Demey Johny, Roeselare
1ste Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Depondt Jozef, Roeselare
1ste Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Develtere Johan, Roeselare
1ste Jaar Architect — Onderscheiding

Donche Hendrik, Roeselare
1ste Kandidatuur Scheikunde — Grote Onderscheiding

Maddens Jan, Roeselare
1ste Jaar Verpleger — Voldoening

Maertens Danny, Hooglede
1ste Jaar Handelsgraduaat — Onderscheiding

Masschelein Dirk, Zonnebeke
1ste Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Muylle Paul, Roeselare
1ste Kand. Toegep. Econ. Wetensch. — Voldoening

Oosterlynck Ronny, Rumbeke
1ste Kandidatuur Apotheker — Onderscheiding

Prinsie Geert, Oekene
1ste Jaar Openbare Werken — Voldoening

Raes Marc, Oostnieuwkerke
1ste Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Vandeghinste Yves, Rumbeke
1ste Kandidatuur Rechten — Onderscheiding

Vanden Berghe Hans, Roeselare
1ste Kand. Lichamelijke Opvoeding — Voldoening

Vandevyvere Marc, Oostnieuwkerke
1ste Jaar Technisch Ingenieur — Onderscheiding

Vanallemeersch Frank, Houthulst
1ste Jaar Ergotherapie — Voldoening

Vanmoerkerke Marc, Rumbeke
1ste Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Vermeersch Werner, Hooglede
1ste Jaar Verpleger — Voldoening

Vermeire Guido, Roeselare
Voorbereidend Jaar Wiskunde — Voldoening

Verstraete Hendrik, Zwevezele
1ste Kandidatuur Geneeskunde — Voldoening

Withouck Willy, Oostnieuwkerke
1ste Jaar Secretariaat Moderne Talen — Voldoening

UITGANGSJAAR 1969

Bulcke Antoon, Roeselare
1ste Kand. Polit. en Sociale Wetensch. — Voldoening

Debeuckelaere Johan, Rumbeke
1ste Jaar Assistent Architect — Voldoening

Deceuninck Arnold, Roeselare
1ste Jaar Bedrijfseconomie — Voldoening

De Meyer Jan, Hooglede
2de Jaar Sociaal Adviseur — Voldoening

Dierickx Henk, Aalst
2de Jaar Sociaal Assistent — Voldoening

Dochy Marcel, Geluwe
2de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Gruwez Paul, Proven
2de Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Rik Haeghebaert, Brugge
1ste Kandidatuur Pedagogie — Voldoening

Hindrickx Paul, Roeselare
1ste Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Lebon Eddy, Roeselare
2de Kandidatuur Handelsingenieur — Voldoening

Lebon Joseph, Rumbeke
2de Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Moerman Paul, Roeselare
1ste Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Nuytten Johan, Geluwe
2de Jaar Verpleger — Onderscheiding

Vandeghinste Guy, Rumbeke
2de Jaar Secretariaat Moderne Talen — Voldoening

Vandenbilcke Paul, Westvleteren
2de Jaar Verpleger — Onderscheiding

Vanden Berghe Mark, Ardooie
1ste Jaar Technisch Ingenieur Zuivel — Voldoening

Vanden Weghe Patrick, Roeselare
2de Jaar Handelsgraduaat — Voldoening

Vansteenkiste Herman, Oostnieuwkerke
2de Kand. Toegep. Econ. Wetensch. — Onderscheiding

Vergote Luc, Oostnieuwkerke
2de Jaar Landmeter — Voldoening

Vermandere Eric, Rumbeke
1ste Kandidatuur Tolk — Voldoening

UITGANGSJAAR 1968

Bouckenooghe Johan, Roeselare
1ste Proef Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Callens Jacques, Koolskamp
1ste Licentie Handelswetenschappen — Onderscheiding

Crevits Johan, Ardooie
3de Kandidatuur Geneeskunde — Onderscheiding

Debel Guido, Roeselare
1ste Jaar Notenleer — Voldoening

Delanoy Willy, Hooglede
1ste Licentie Economische Wetensch. — Voldoening

Ghyselen Ludo, Poelkapelle
3de Jaar Landmeter — Voldoening

Hannon Jean Pierre, Roeselare
2de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Kindt Pierre, Passendale
2de Jaar Psychologie — Voldoening

Lafaut Azair, Zwevezele
3de Kandidatuur Veearts — Voldoening

Lesage Marc, Roeselare
1ste Licentie Lichamelijke Opvoeding — Voldoening

Prinsie Johan, Oekene
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Rebry Dirk, Roeselare
3de Jaar Laborant — Voldoening

Remaut Jozef, Roeselare
1ste Jaar Orthopedagogie — Voldoening

Schurmans Walter, Roeselare
1ste Proef Handelsingenieur — Voldoening

Sobry Marc, Roeselare
2de Jaar Binnenhuisarchitect — Voldoening

Thoen Johan, Roeselare
1ste Licentie Scheikunde — Voldoening

Vanhaverbeke Martin, Roeselare
1ste Jaar Maatschappelijk Assistent — Voldoening

Vanhoorne Luc, Hooglede
1ste Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Van Thourhout Johan, Roeselare
3de Jaar Verpleger — Voldoening

Verfaillie Roland, Roeselare
2de Kandidatuur Handelswetenschappen — Voldoening

Wydooghe Arnold, Gits
2de Jaar Regent — Voldoening

UITGANGSJAAR 1967

Bruggeman Rik, Roeselare
4de Jaar Vertaler en Tolk — Voldoening

Dhondt Yvan, Roeselare
3de Jaar Journalistiek — Onderscheiding

Hessels Pol, Roeselare
2de Kandidatuur Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Houvenaeghel Marc, Roeselare
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Hostens Jean, Gits
2de Jaar Theologie — Voldoening

Labeeuw Antoon, Roeselare
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Lesage Dirk, Oostnieuwkerke
1ste Doctoraat Veearts — Voldoening

Mandeville Johan, Roeselare
1ste Proef Handelsingenieur — Voldoening

Nollet Ludo, Hooglede
1ste Jaar Regent — Voldoening

Pattyn John, Roeselare
1ste Doctoraat Veearts — Voldoening

Samyn Dirk, Roeselare
1ste Licentie Tandarts — Voldoening

Van Hecke Jan, Roeselare
3de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Vanmoerkerke Rik, Roeselare
4de Jaar Architect — Onderscheiding

Vanneste Johny, Roeselare
2de Jaar Technisch Ingenieur — Voldoening

Vansteelandt Raymond, Roeselare
2de Proef Burgerlijk Ingenieur — Onderscheiding

UITGANGSJAAR 1966

Beeuwsaert Dirk, Rumbeke
3de Proef Burgerlijk Ingenieur — Voldoening

Bylo Daniël, Roeselare
2de Licentie Handelswetenschappen — Voldoening

De Jonghe Kees, Roeselare
3de Jaar Technisch Ingenieur — Onderscheiding

Vandenbussche Luc, Gits
2de Licentie Wiskunde — Voldoening

Van Geluwe Erik, Roeselare
2de Proef Apotheker — Voldoening

UITGANGGSJAAR 1965 EN VROEGER

Couvreur Jan, Roeselare
4de Jaar Theologie — Voldoening

Demeulenaere Gabriël, Hooglede
4de Jaar Sociologie, Rome — Grootste Onderscheiding

De Vliegher Jacques, Koekelare
1ste Licentie Handelswetenschappen — Voldoening

Masson Bernard, Roeselare
4de Jaar Theologie — Voldoening

Taveirne Daniël, Eernegem
4de Jaar Theologie — Onderscheiding

Familieberichten

GEBOORTEN

Kobe, zoontje van heer en mevrouw Mark Vermandere - Deweerdt uit Rumbeke. Roeselare, 19 mei 1971.

Bernard, zoontje van tandarts en mevrouw Luc De Vriese - Denoo uit Zwevezele. Oostende, 20 mei 1971.

An, dochtertje van dokter en mevrouw Erik Lamsens - Heylen uit Berchem. Berchem, 13 juni 1971.

Christophe, zoontje van heer en mevrouw Noël Keirsbilck - Dierickx Visschers uit Roeselare. - Oostende, 16 juni 1971.

Stefaan, zoontje van heer en mevrouw Roger Tyteca - Sentobin uit Roeselare. Roeselare, 19 juni 1971.

An, dochtertje van heer en mevrouw Jan Debacker - Derumeaux uit Wevelgem. Izegem, 20 juni 1971.

Thierry, zoontje van dokter en mevrouw Edwin Morreel - Vanden Heuvel uit Lier. Lier, 22 juni 1971.

Virginie - Marie, dochtertje van heer en mevrouw Gerard Maselis - Vandermeersch uit Rumbeke. - Roeselare, 24 juni 1971.

Liesbeth, dochtertje van heer en mevrouw Geert Deckmyn - Debreyne uit Borgloon. - Oostende, 30 juni 1971.

Frank, zoontje van heer en mevrouw José De Coster - Daeninck uit Oedelem. Oostende, 30 juni 1971.

Xavier, zoontje van heer en mevrouw Jean - Pierre Baelen - Haghedooren uit Roeselare. - Roeselare, 2 juli 1971.

Michiel, zoontje van heer en mevrouw Johan Verstraete - Delputte uit Rumbeke. Roeselare, 24 juli 1971.

Evelyne, dochtertje van dokter en mevrouw Michiel Verhelst - De Sutter uit Borgerhout. - Izegem, 5 augustus 1971.

Frederik, zoontje van heer en mevrouw Hugo De Blauwe - Dewulf uit Kolwezi (Zaïre) - Kolwezi, 10 augustus 1971.

Diederik, zoontje van dokter en mevrouw Willem Amery - Heynderickx uit Vosselaar. - Turnhout, 10 augustus 1971.

Hilde, dochtertje van heer en mevrouw Geert Verbeke - Dobbelaere uit Roeselare. Roeselare, 22 september 1971.

Yugglius, zoontje van heer en mevrouw Willem Dejonckheere - Talpe uit Roeselare. - Roeselare, 23 september 1971.

Carolien, dochtertje van vrederechter en mevrouw Paul Denys - Dewulf uit Roeselare. - Roeselare, 1 oktober 1971.

Saskia, dochtertje van heer en mevrouw Joost Vanbrussel - De Keukelaere uit Roeselare. - Knokke, 2 oktober 1971.

Grietje, dochtertje van heer en mevrouw Gaby Dutry - Rommelaere uit Roeselare. Roeselare, 6 oktober 1971.

Benjamin, zoontje van heer en mevrouw Pol Van Holm - Lenoir uit Tielt. Roeselare, 11 oktober 1971.

Goedele, dochtertje van heer en mevrouw Rik Van Kerckhove - Rosquin uit Borgerhout. - Borgerhout, 1 oktober 1971.

Pieter, zoontje van heer en mevrouw Roel Vanhulle - Olivier uit Den Haag. Menen, 3 oktober 1971.

Ingeborg, dochtertje van dokter en mevrouw Dirk Dhondt - Lauwagie uit Gent. Gent, 10 oktober 1971.

Adel, zoontje van heer en mevrouw Fernand Vanlerberghe - Vandenbussche uit Roeselare. - Roeselare, 12 oktober 1971.

Vincent, zoontje van heer en mevrouw Jacques Loones - Depuydt uit Roeselare. Roeselare, 14 oktober 1971.

Nathalie, dochtertje van heer en mevrouw Marc Waûters - Schelfhout uit Lichtervelde. - Aalst, 16 oktober 1971.

Annemieke, dochtertje van heer en mevrouw Luc Naert - Dewulf uit Ingelmunster. Roeselare, 22 oktober 1971.

Bart, zoontje van advokaat en mevrouw Arnold Vantyghem - Talpe uit Roeselare. Roeselare, 11 november 1971.

Koen, zoontje van heer en mevrouw Jos Loncke - Vandamme uit Zarren. Veurne, 13 november 1971.

Barbara, dochtertje van heer en mevrouw Theo Denorme - Engelbert uit Roeselare. - Roeselare, 16 november 1971.

Matthias, zoontje van heer en mevrouw Raoul Boucquey - Pieters uit Roeselare. Roeselare, 22 november 1971.

Thomas, zoontje van heer en mevrouw Jos Bouckaert - Van den Broucke uit Heverlee. - Leuven, 10 december 1971.

Wim, zoontje van heer en mevrouw Hugo Dejonghe - Roberts uit Wilrijk. Wilrijk, 19 december 1971.

HUWELIJKEN

heer en mevrouw Wilfried Lauwers - Persoon, Moorslede 22 mei 1971.

heer en mevrouw Jef Bruneel - Sintobin, Kachtem 11 juni 1971.

heer en mevrouw Antoon Soens - Verstraete, Ruddervoorde 12 juni 1971.

heer en mevrouw Marc Tanghe - Joncheere, Menen 26 juni 1971.

heer en mevrouw Rik Verduyn - Decaestecker, Passendale 9 juli 1971.

heer en mevrouw Marc Vandoorne - Verhalle, Rumbeke 10 juli 1971.

heer en mevrouw Guido Dendooven - Teerlinck, Beernem 9 juli 1971.

dokter en mevrouw Paul Malisse - Vandenbussche, Roeselare 10 juli 1971.

heer en mevrouw Valeer Dessein - Vervaele, Staden 13 juli 1971.

heer en mevrouw Jef Soenen - Vanheerswynghels, Roeselare 16 juli 1971.

heer en mevrouw Hendrik Degryse - Coucke, Brugge 16 juli 1971.

heer en mevrouw Donald Nuyttens - Becuwe, Ardooie 16 juli 1971.

heer en mevrouw Michel Veranneman - Hauspie, Roeselare 16 juli 1971.
heer en mevrouw Willy Vandecasteele - Callebert, Roeselare 17 juli 1971.
heer en mevrouw Roland Van Renterghem - Samyn, Beernem 22 juli 1971.
heer en mevrouw Erik Vantomme - Heynen, Postel 23 juli 1971.
heer en mevrouw Pierre Depoorter - Cokelaere, Kortrijk 26 juli 1971.
heer en mevrouw Wilfried Parmentier - Deprez, Staden 30 juli 1971.
heer en mevrouw Antoon Soete - De Cock, Roeselare 5 augustus 1971.
heer en mevrouw Antoon Nowé - Goethals, Roeselare 6 augustus 1971.
heer en mevrouw Jan Hessels - Louwyck, Brugge 6 augustus 1971.
heer en mevrouw Gaby Vandenbussche - Dujardin, Deerlijk 11 augustus 1971.
heer en mevrouw Jan Vandendriessche - Vermeulen, Roeselare 12 augustus 1971.
heer en mevrouw Wilfried Traen - Dambre, Ieper 17 augustus 1971.
heer en mevrouw Luc Lefevere - Meyns, Oostende 21 augustus 1971.
heer en mevrouw Frans Deschoemaeker - Beddeleem, Beveren-IJzer 21 aug. '71.
heer en mevrouw Kris Windels - Verkin, Torhout 27 augustus 1971.
heer en mevrouw Ronald Bagein - Lammertyn, Roeselare 27 augustus 1971.
heer en mevrouw Marc Wyseur - Wyseur, Rekkem 4 september 1971.
heer en mevrouw Albert Flipts - Viane, Bekegem 4 september 1971.
heer en mevrouw Johan Vanden Weghe - Van Maele, Roeselare 10 september '71.
heer en mevrouw Guido Deryckere - Velghe, Koksijde - Bad 11 september 1971.
heer en mevrouw Arnoud Lievens - Dewolf, Brugge 24 september 1971.
heer en mevrouw Philippe Dejonghe - Baeyens, Heverlee 25 september 1971.
heer en mevrouw Johny Moeyaert - Degraeve, Langemark 9 oktober 1971.
heer en mevrouw Roger Deleu - Claeys, Kortemark 9 oktober 1971.
dokter en mevrouw Geert Van Geluwe - Waeyaert, Handzame 9 oktober 1971.
heer en mevrouw Rik Van Haverbeke - Leenen, Roeselare 22 oktober 1971.
heer en mevrouw Luc Vanneste - Vanneste, Roeselare 28 oktober 1971.
dokter en mevrouw Elie Vannieuwenhuyse - Struye, Boom 6 november 1971.
heer en mevrouw Michel Bommerez - Indeken, Leuven 23 december 1971.

PRIESTERWIJDINGEN

heer Achiel Roets, priester van het bisdom Brugge, Brugge 26 juni 1971.
heer Herman Delvoye, priester van het bisdom Brugge, Roeselare 4 juli 1971.
heer Daniël Taveirne, benedictijn St.-Andriesabdij, Brugge, Brugge 20 aug. '71.
heer Guido Willaert, aalmoezenier van de arbeid, Meldert - Honsem 21 nov. '71.

OVERLIJDENS

mevrouw Maria De Block uit Lede, weduwe van de heer Karel Meeûs, de schoonvader van Jaak Vanden Berghe, overleden te Lede, 25 juni 1971, 82 jaar.

heer Joseph Goethals uit Ardooie, echtgenoot van mevrouw Maria Verkinderen, de vader van Paul en Joris Goethals, overleden te Ardooie, 28 juni 1971, 88 jaar.

heer Ernest Seys uit Ieper, weduwnaar van mevrouw Esther de Cooman, de vader van Jacques Seys, overleden te Ieper, 30 juni 1971, 93 jaar.

heer Louis Dumortier uit Kortrijk, echtgenoot van mevrouw Lucienne Dumez, de vader van Antoine en Francis Dumortier, overleden te Kortrijk, 12 juli 1971, 65 jaar.

heer Frans Deroo uit Zwevezele, echtgenoot van mevrouw Maria Maes, de vader van Gerard, Remi, Gaston en Herman Deroo, overleden te Gent, 9 augustus 1971, 65 jaar.

heer Joseph Obin uit Staden, echtgenoot van mevrouw Irma Vandevoorde, de vader van Georges en Gilbert Obin, overleden te Roeselare, 17 augustus 1971, 71 jaar.

heer Albert Adriansens, uit Roeselare, echtgenoot van mevrouw Bertha Wouters, de vader van Jan en Kurt Adriansens, overleden te Roeselare 22 augustus 1971, 56 jaar.

heer Theo Vermassen uit Welle, weduwnaar van mevrouw Madeleine Van Melkebeke, de schoonvader van Jan Demaître, overleden te Welle, 2 september 1971, 63 jaar.

heer Walter Deldaele uit Roeselare, echtgenoot van mevrouw Olga Lacour, de vader van Jan Deldaele, overleden te Roeselare, 11 september 1971, 67 jaar.

Kanunnik Arthur Camerlynck, stichter en directeur van het Sint-Henricuscollege te Komen, Ere - rector van de Basiliek van het H. Bloed te Brugge, overleden te Roeselare 19 september 1971, 64 jaar.

heer Maurits Bulcke uit Koekelare, de broer van Gerard Bulcke, overleden te Roeselare, 25 oktober 1971, 66 jaar.

mevrouw Marie - Julie Corneillie uit Roeselare, weduwe van de heer Jerome Willaert, de moeder van Robert, Roger, Willy, Gerard, Karel en Leopold Willaert, overleden te Roeselare, 23 oktober 1971, 78 jaar.

mevrouw Lia Vantomme, uit Roeselare, echtgenote van de heer Henri Degryse, de moeder van Achiel, en André Degryse, overleden te Roeselare, 6 november 1971, 75 jaar.

heer Omer Vermoortele uit Hooglede, echtgenoot van mevrouw Anna Van Severen, de vader van Frank, Chris en Lieven Vermoortele, overleden te Roeselare, 11 november 1971, 59 jaar.

heer Camiel Vandewalle uit Izegem, echtgenoot van mevrouw Maria Moyaert, de vader van Dirk Vandewalle, overleden te Roeselare ,28 november 1971, 63 jaar.

mevrouw Angèle Vermeersch uit Heule, weduwe van de heer Alberic Tack, de moeder van Norbert Tack, overleden te Kortrijk, 6 december 1971, 73 jaar.